

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie**

Motivace k migraci u lidí bez domova

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce

Autor práce: Leona Zuzáková

Vedoucí práce: PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Motivace k migraci u lidí bez domova“ vypracovala sama. Veškeré zdroje informací a prameny, které jsem použila na zpracování této bakalářské práce, byly řádně odkázány a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Leona Zuzáková

Poděkování

„Chtěla bych poděkovat vedoucí práce PhDr. Evě Klimentové, Ph.D. za cenné rady. A také svému příteli a prarodičům za podporu při studiu.“

Anotace

Jméno a příjmení:	Leona Zuzáková
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Sociální práce
Obor obhajoby práce:	Sociální práce
Vedoucí práce:	PhDr. Eva Klimentová, PhD.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Motivace k migraci u lidí bez domova
Anotace práce:	Tato bakalářská práce poskytuje teoretické poznatky na téma bezdomovectví, jeho formy a příčiny, dále poznatky o motivaci a migraci. V empirické části zjišťuji, co motivuje osoby bez domova stěhovat se do města Brna, co je motivuje k následnému setrvání a co motivuje osoby, které pocházejí z Brna setrvat a nemigrovat. Cílovou skupinou jsou tedy osoby bez domova. Ve své práci využívám kvantitativní přístup k výzkumu s řízeným dotazníkem.
Klíčová slova:	Bezdomovectví, lidé bez domova, motivace, migrace
Title of Thesis:	Motivation for migration of homeless people
Annotation:	This bachelor thesis provides theoretical knowledge on homelessness, its forms and causes, as well as motivation and migration. In the empirical part I find out what motivates homeless people to move to the city of Brno, what motivates them to stay afterwards and what motivates people who come from Brno to stay and not migrate. The target group is therefore homeless people. In my work I use a quantitative research approach with a guided questionnaire.
Keywords:	Homelessness, homeless people, motivation, migration
Názvy příloh vázaných v práci:	Dotazník k výzkumu
Počet literatury a zdrojů:	26
Rozsah práce:	51 s. (65 635 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod	- 6 -
Teoretická část	- 8 -
1. Bezdomovectví.....	- 8 -
2. Formy bezdomovectví	- 11 -
2.1. Zjevné bezdomovectví.....	- 11 -
2.2. Skryté (latentní) bezdomovectví	- 12 -
2.3. Potencionální bezdomovectví	- 12 -
3. Příčiny bezdomovectví	- 14 -
3.1. Dílčí příčiny bezdomovectví.....	- 15 -
3.1.1. Nezaměstnanost	- 16 -
3.1.2. Závislost na psychoaktivních látkách	- 17 -
3.1.3. Psychická onemocnění a nemoc.....	- 19 -
3.1.4. Dluhy	- 19 -
4. Motivace.....	- 21 -
4.1. Vysvětlení uvedených motivací v dotazníku.....	- 22 -
5. Migrace.....	- 25 -
Empirická část	- 27 -
6. Vlastní výzkum.....	- 27 -
6.1. Výzkumné otázky	- 27 -
7. Metodika empirické části	- 29 -
7.1. Výzkumný vzorek a respondenti.....	- 29 -
7.2. Realizace výzkumu	- 30 -
8. Vyhodnocení dat.....	- 32 -
9. Interpretace výsledků	- 44 -
10. Diskuze.....	- 47 -
Závěr.....	- 49 -
Seznam literatury	- 51 -
Seznam tabulek	- 53 -
Seznam grafů	- 54 -
Seznam příloh.....	- 55 -
Příloha.....	- 56 -

Úvod

Tématem bakalářské práce je motivace k migraci u lidí bez domova. Práce tedy bude pojednávat o jednom z největších fenoménů a problémů dnešní doby, a tím je bezdomovectví. Bezdomovectví není jen problémem České republiky, ale celosvětový, globální. „Problematika bezdomovectví se dotýká každé země na světě“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s.12). Osoby bez domova jsou zde odjakživa. Bezdomovectví je každodenní realita, se kterou se setkáváme. Vidíme je často jak tráví čas před nádražím, na lavičkách v parcích, jsou zanedbaní nebo třeba žebrají. Když vidím tyto osoby na ulici, napadá mě spousta otázek, proč takto žijí. Motivace k migraci u těchto lidí mě zaujala proto, že někteří lidé nepocházejí ze stejného místa, kde se právě nachází.

V legislativě vyspělých zemí se rozlišuje bezdomovectví rodin a bezdomovectví jednotlivců. Práce bude zaměřena na jednotlivce, kteří přišli o domov a žijí na ulici. Na ulici jsou i ti, kteří ještě nenašli své místo a často se stěhují. Právě osoby bez domova, kteří se stěhují, migrují, k tomu musí mít nějaký důvod, motivaci. I člověk, který je bez domova a zdržuje se naopak jen na jednom místě, musí být něčím motivován, aby nemigroval a zůstal tam, kde nyní je.

Cílem této práce je zjistit, co motivuje osoby bez domova stěhovat se do města Brna, co je motivuje k následnému setrvání a co motivuje osoby, které pocházejí z Brna setrvat a nemigrovat. Práce bude rozdělena na dvě části, těmi jsou teoretická a empirická část. V první, tedy teoretické části, bude obsaženo seznámení se s bezdomovectvím, s jeho formami a příčinami. Dále zde budou obsažené kapitoly o motivaci a migraci. V druhé části práce, tedy v empirické, bude obsažen postup výzkumu. Z výsledků výzkumu by mělo vyplynout, co motivuje osoby bez domova k tomu, aby se stěhovaly do města Brna a jakou mají motivaci k tomu zde následně setrvat, dále co motivuje osoby, které z Brna

pocházejí, aby setrvaly a nemigrovaly. Výzkum se bude vztahovat pouze na město Brno.

Práce bude zaměřena na dvě skupiny osob, od kterých budu sbírat data. První skupina se tedy bude skládat z lidí, kteří se přistěhovali do města Brna a dále již nikam nemigrují a druhá skupina se bude skládat z lidí pocházejících z města Brna. Získaná data z výzkumu by mohly pomoci lidem pochopit, proč je ve městě Brně větší koncentrace lidí bez domova. Dále pak, proč lidé bez domova přicházejí právě do města Brna z jiných měst nebo vesnic a poté se zde zdržují.

Teoretická část

V této části práce budu provázet teorií o bezdomovectví, jako fenoménu dnešní doby. V první kapitole bude obsažené bezdomovectví, jehož teorie není nijak ujednocená a budu zde čerpat z odborných literatur. V druhé kapitole budu provázet tím, jaké existují jeho formy. Další kapitolou budou příčiny vzniku bezdomovectví, jako je nezaměstnanost, psychoaktivní látky, psychická onemocnění, nemoc a dluhy. Posledními dvěma kapitolami budou motivace a migrace. Po skončení teoretické části bude v této práci následovat empirická část.

1. Bezdomovectví

První kapitola bezdomovectví, je nejdůležitější kapitolou této bakalářské práce. V této kapitole budu provázet pojem a fenoménem dnešní doby, bezdomovectví. Jak lze bezdomovectví chápat a jak na tento fenomén nahlízejí autoři publikací. Vzhledem k cíli práce, je důležité, aby v této práci byla bezdomovectví věnována kapitola, která navazuje na empirickou část práce.

Dle Vágnerové, Csémyho a Marka (2014) lze bezdomovectví chápat jako syndrom komplexního sociálního selhání, které se projevuje neschopností akceptovat a zvládat běžné společenské požadavky. Dle Janebové (1999) bezdomovectví zapříčiňuje nějaká osobní krize člověka, která oddělí osobu od zaběhnutých zvyků dosavadního života. Bezdomovectví je spojeno s mnoha problémy, dysfunkcemi, špatnými životními zkušenostmi atp. Dále také tvrdí, že neschopnost akceptovat a zvládat společenské požadavky jsou spojeny s mnoha dílčími problémy, které jsou podmíněny interakcí znevýhodňujících dispozic, resp. kumulací subjektivně těžko zvládnutých zátěží. Člověk bez domova je člověk, u kterého je znak absence domova a nemá dostatečné soukromí. Bezdomovectví jako takové, by se dalo označit jako styl nebo způsob života jedince. Jde o ztrátu bydlení, právní nejistotu a obměnu společnosti okolo jedince. Hradecký (2007) rozlišuje 3 základní aspekty bezdomovectví: zda má dotyčný

jedinec místo k bydlení, které je vhodné pro obývání, zda má v tomto směru právní jistotu a zda má prostor pro svůj soukromý život. Průdková a Novotný (2008) také uvádějí, že kromě ztráty bydlení je bezdomovectví spojeno se ztrátou domova a se sociálním vyloučením, s odsunutím na okraj majoritní společnosti. „Postupnou adaptaci na život bezdomovce lze chápat jako specifickou formu socializace, která je za daných okolností nezbytná, ale zároveň stěžuje návrat do společnosti“ (Vágnerová, Csémy, Marek, 2014, s. 106).

Sociální vyloučení se může projevit v různých oblastech života člověka. Může přijít vyloučení z rodiny nebo odloučení od rodiny, kdy se rodina nebude chtít stýkat a udržovat vztahy s „bezdomovcem“. „Z psychologického hlediska je na bezdomovectví nejvýznamnější ztráta zázemí, jistoty, bezpečí domova, blízkých lidí, s nimiž by daný jedinec sdílel život, a s tím souvisejícího pocitu opory.“ (Vágnerová, Scémy, Marek, 2014, s. 9). Dále to může být v profesní rovině. Člověk je i v zaměstnání součástí tzv. komunity či společnosti. Tudíž ztráta osob blízkých neznamena ztratit jen rodinné příslušníky, ale i přátele, kteří jsou nedílnou součástí života člověka. Tím, že člověk ztratí bezpečí domova, rodinné příslušníky a přátele, ztrácí i oporu těchto blízkých lidí. „Ztráta domova bývá spojena s obecnější nezakotveností, s neustálými přesuny z místa na místo a s chyběním pocitu sounáležitosti a příslušnosti k někomu či něčemu“ (Vágnerová, Scémy, Marek, 2014, s. 10). Člověk se poté ocitne ve společnosti jiných, nových lidí, kde si musí utvářet své postavení ve společnosti, utváří si nové přátele, kteří se můžou často měnit. Dle Vágnerové, Csémyho a Marka (2014) bezdomovectví na jedné straně člověka zbavuje tlaku na plnění různých požadavků, ale zároveň ho připravuje o ochranu, kterou standardní sociální začlenění poskytuje. Lidé, kteří se ocitnou bez domova se učí i velké samostatnosti a musí se umět postarat se sám o sebe. Změna lidí bez domova „je do určité míry dána nutností přijmout morální kodex ulice, protože jinak by zde člověk nemohl žít“ (Vágnerová, Csémy, Marek, 2014, s. 106).

První kapitola bezdomovectví tedy pojednává o tom, co bezdomovectví je a jakým způsobem na něj nahlíží autoři publikací. Jde tedy o komplexní sociální selhání, nikoli selhání dílčího. Kapitola také pojednává, kdo je vlastně osoba bez domova a s jakými problémy se potýká. Je to člověk, u kterého je jasná absence domova, absence právních jistot a nemá ani dostatečné soukromí. Dále je v kapitole uvedeno, s čím bezdomovectví bývá spojeno. Kromě ztráty domova to může být ztráta kontaktu s příbuznými, přáteli, ztráta zaměstnání a zdravotní problémy. Navazující kapitolou budou formy bezdomovectví.

2. Formy bezdomovectví

Další dílčí kapitolou jsou formy bezdomovectví, které je důležité proto, že dotazovaní respondenti v této práci budou osoby bez domova, kteří spadají do zjevného bezdomovectví nebo do bezdomovectví skrytého. V této kapitole vysvětlím základní rozdělení bezdomovectví, a tím je bezdomovectví zjevné, skryté a potencionální.

Člověk bez domova nemusí být nutně ten, kterého vidíme při denní rutině na ulici. Někteří z těchto lidí se za svoji situaci stydí nebo nechtějí být viděni, ať už na ulici nebo s jinými lidmi bez domova. Mohou to být i lidé, na nichž není bezdomovectví zjevné a nijak se jejich žití bez domova na nich fyzicky ani vzhledově nepodepisuje. Hradecká a Hradecký (1996) uvádějí ve své publikaci tři formy bezdomovectví. Uvádějí bezdomovectví zjevné, skryté a potencionální. Rozdělení je logické a přehledné.

2.1. Zjevné bezdomovectví

Do zjevného bezdomovectví můžeme zařadit člověka, který žije na ulici, je zanedbaný, má špinavé oblečení, je neupravený a může zapáchat. Ke zjevnému bezdomovectví patří často žebrání, popíjení alkoholu a shlukování se do větších skupin lidí v této formě bezdomovectví. Člověk, který je zjevně na ulici, má s sebou veškeré svoje věci, tzn. můžeme jej vidět se spoustou tašek, které si chrání a přenáší je všude s sebou. „Zjevný bezdomovec je již rezignovaný na svůj stav, nestydí se a je se svojí situací smířený. Dále se jedná o osoby žijící na ulici, na vlakových nádražích, v průchodech nebo v parcích“ (Hradeckí, 1996, s. 36). Někteří z nich jsou i vcelku spokojeni s tím, že žijí na ulici. „Bud' jim vyhovuje obrovská svoboda, kdy si mohou dělat, co chtějí a nikdo je neotravuje, nebo lidé, kteří zkrátka nevěří v pomoc a myslí si, že vše zvládnou sami“ (Ptáček, 2020 s. 19). Jsou zde ale i lidé, kteří pomoc vyhledávají a těm jsou k dispozici sociální služby. Využívají je ve formě nocleháren, azylových domů atp. K tomu všemu

navíc patří i sociální poradenství. Těmto lidem jsou poté k dispozici i charity, které nabízí ošacení, potravu atp.

2.2. Skryté (latentní) bezdomovectví

Skryté bezdomovectví je skryté proto, že na lidech, kteří spadají pod tuto skupinu, není zjevné, že nemají domov a ocitli se na ulici. Není to znát, protože se snaží udržovat v čistotě, nenosí špinavé oblečení a snaží se pečovat o svůj zjev. Skryté bezdomovectví je opak zjevného. Ti, kteří patří do skrytého bezdomovectví, se k těm, co jsou zjevně na ulici, většinou vůbec nehlásí a nechtějí s nimi mít nic společného. Lze říci, že skrytí bezdomovci charitativní pomoc či sociální služby moc často nevyužívají. Využijí je např. v zimě (noclehárny), aby přežili. „Do latentní formy spadají osoby, které díky svému stálému příjmu financí jsou schopné dočasně využívat nějaké bydlení, ale varianta trvalého bydlení je pro ně nemožná“ (Baláš a kol., 2010, s. 23). Po většinu času ale žijí v neobydlených domech, kde se nikdo nevyskytuje, nebo žijí v kanálech, squatech. Skupinu skrytých bezdomovců tvoří velká část žen, které si jsou schopny na krátkou dobu opatřit ubytování u někoho jiného, například u kamarádů nebo i náhodných známostí.

2.3. Potencionální bezdomovectví

Do této formy bezdomovectví patří lidé, kteří jsou bezdomovectvím ohroženi. Mohou to být lidé, kterým skončil trest odnětí svobody a jsou propuštěni z vězení. Dále to mohou být lidé se závislostmi (alkohol, omamné a psychotropní látky). Poté ti, kteří nemají dostatek finančních prostředků, pobírají nízkou podporu v nezaměstnanosti, invalidní důchod nebo pobírají nepojistné sociální dávky. Také sem patří lidé, jejichž dlouhodobé bydlení je nejisté, např. vzhledem k tomu, že jsou nelegálními podnájemníky. Nelze říci, že by do formy potencionálního bezdomovectví patřili pouze jednotlivci. Patří sem i celé rodiny,

kteří žijí v nevyhovujících podmínkách. V neposlední řadě se zde objeví lidé, kteří se přibližují k hranici životního minima.

Pro účely této bakalářské práce, budou důležité osoby bez domova, které patří primárně do skupiny zjevného bezdomovectví. Tyto osoby budou potřebné jako respondenti v empirické části práce. Nevylučuji ani osoby, které patří do skrytého bezdomovectví, kteří budou taktéž sloužit pro výzkum této práce.

V této kapitole jsem zmínila formy bezdomovectví, které je tedy zjevné, skryté a potencionální. Z výše uvedeného je patrné, že ne vždy se jedná o člověka, který je na první pohled špinavý, opilý, neupravený apod. Jsou to i lidé, kteří se snaží, aby právě takhle nevypadali a od ostatních se straní. Často nevyužívají sociální služby nebo je využívají jen zřídka, aby nebyli viděni a aby nepatřili do skupiny zjevného bezdomovectví. V posledním odstavci jsem uvedla, které skupiny osob bez domova budou důležité pro výzkum práce. Následující kapitola bude věnována příčinám bezdomovectví.

3. Příčiny bezdomovectví

Vzhledem k cíli práce, je nutné, aby byla příčinám bezdomovectví věnována kapitola. Cílem této práce je právě zjistit, co motivuje osoby bez domova stěhovat se do města Brna, co je motivuje k následnému setrvání a co motivuje osoby, které pocházejí z Brna setrvat a nemigrovat. Téma bezdomovectví je úzce provázáno a příčiny bezdomovectví jsou důležitou součástí tématu.

To, že se člověk nebo rodina ocitnou bez domova má určitou příčinu nebo to může být více příčin najednou. Jedinci i rodiny se mohou bez domova objevit na ulici z různých příčin. „Jeho příčiny mohou být různé a rozmanité mohou být i spouštěče, které mu bezprostředně předcházejí“ (Vágnerová, Marek, Csémy, 2018, s. 59). Může jít o špatný zdravotní nebo psychický stav, závislost na alkoholu nebo psychoaktivních látkách, odchod z institucí (dětský domov, psychiatrická léčebna, odchod z výkonu trestu). Dále to může být ztráta zaměstnání a s tím i ztráta domova. Tyto příčiny se mohou navzájem prolnout. Vágnerová, Csémy a Marek (2014) uvádějí, že míra zátěže závisí na tom, co bylo jeho bezprostřední příčinou a zda se pro takové řešení rozhodli osoby bez domova sami nebo byli nějak donuceni.

Dle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) se příčiny bezdomovectví rozdělují na objektivní a subjektivní. Subjektivní příčiny bezdomovectví souvisí s negativními vlastnostmi člověka. Lze je ale změnit tím, že na sobě daná osoba může pracovat a může negativa zvrátit. Zatím co objektivní příčiny bezdomovectví jsou v souvislosti se systémem, což znamená, že je člověk vlastní vůlí nemůže změnit. Může je změnit pouze stát.

Ztrátě domova obvykle předchází krize s běžným průběhem. „Jakákoli krize může jedince vykolejit ze „zajetých kolejí“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 18). Jedinci, kteří se ocitli bez domova, mají rozdílné příčiny toho, proč se bez

domova ocitli. A proto jako sociální pracovníci bychom měli znát o klientovi jeho minulost, přítomnost a klientův náhled do budoucnosti. To, že člověk setrvává na ulici, nemusí mít příčinu z minulosti (primární příčina). Je třeba se zaměřit na klientovu přítomnost a jeho stav v ní, protože někdy je přítomnost ten důvod, proč na ulici klient zůstává (sekundární příčina). Pro klienta je důležité uvědomění si, proč na ulici vlastně je a jak situaci překonat. Je třeba dávat si pozor na to, aby se klient nevrátil zpět na ulici (terciální příčiny). „Terciální příčiny jsou nebezpečné především proto, že klient nemůže nalézt místo ve společnosti, kam se chce vrátit. Pokud toto místo nenalezne, může recidivovat a vrátí se na ulici.“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 19).

Ještě, než se člověk ocitne na ulici, má možnost situaci zvrátit. Dle Marka (2012) má každý dvě záchranné sítě, které mají zabránit v pádu na ulici. První záchrannou sítí jsou ti nejbližší, tzn. rodina, přátelé. Právě ti nejbližší by měli člověku podat pomocnou ruku a podpořit ho. Pokud rodina má možnost ubytování, ví o nějakém zaměstnání apod., to vše spadá do první záchranné sítě pro člověka, který „padá na ulici“. Druhou záchrannou sítí se míní sociální služby, které mohou člověku zajistit bydlení, hygienu, sociální poradenství, např. pro získání státní sociální podpory. „Pokud osoba nemá silnou síť sociálních kontaktů či nesplňuje podmínky pro získání státní pomoci, skončí na ulici“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 18).

3.1. Dílčí příčiny bezdomovectví

Podkapitolou příčin bezdomovectví budou uvedené čtyři dílčí příčiny, které přispěly člověku ke ztrátě domova a následnému pobytu na ulici. Příčinami jsou tedy nezaměstnanost, užívání psychoaktivních látek, psychické problémy nebo nemoci a poslední uvedenou podkapitolou jsou dluhy. Dílčí příčiny jsem vybrala na základě prostudované literatury.

3.1.1. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost patří k jednomu z faktorů pro ztrátu domova. „Nezaměstnanost je ve většině případů doprovodným jevem bezdomovectví“ (Marek, Strnad a Hotovcová, 2012). Naopak zaměstnanost patří k normám života. Právě to bývá příčinou, proč se ocitne člověk na ulici, ale poté nezaměstnanost znamená, že na ulici i zůstane. Zaměstnanost je pro člověka, kromě finančních prostředků i například disciplína. Pokud se člověk na ulici nachází už delší dobu, tuto disciplínu a další schopnosti ztrácí. Jde o denní rutinu, vstát, jít do práce, omezit psychoaktivní látky atp. Vágnerová, Csémy a Marek (2014) uvádějí, že mnoho mladých bezdomovců nejsou schopni nebo ochotni systematicky pracovat a nejsou dostatečně zodpovědní.

Když je již člověk dlouhodobě na ulici, ztrácí návyky a určité schopnosti. „Životní styl osoby bez domova postrádá tradiční denní režim a pracovní návyky, protože v tomto stylu života je těžké je udržovat“ (Marek, Strnad a Hotovcová, 2012, s. 24). Tzn. vstát do zaměstnání, odpracovat stanovenou pracovní dobu, mít po práci ještě nějaké další povinnosti. Člověk, který je na ulici, prakticky nemá od čeho odpočívat, protože je dlouhodobě nezaměstnaný, na rozdíl od člověka, který pracuje a odpočinek (dovolenou) má jako benefit za odvedenou práci. Vzhledem k nevyužitému času člověka, který je dlouhodobě nezaměstnaný, je těžké vrátit ho na trh práce. Dle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) lidé bez domova za nějaký čas postrádají tradiční denní režim a volný čas nevyužívají smysluplně.

Podle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) jsou lidé bez domova po fyzické, psychické i emoční stránce pobytem na ulici ovlivnění natolik, že nejsou aktuálně schopni práci zvládnout a je proto třeba zlepšit jejich sociální fungování natolik, aby mohli nastoupit do zaměstnání a vykonávat ho. Nezaměstnanost může být pouze jednou z příčin ztráty domova.

Se ztrátou zaměstnání, pozice či profese přichází i ztráta finančních příjmů. Finanční příjmy jsou nedílnou součástí života člověka. Finančními prostředky člověk uspokojuje základní životní potřeby, jako je právě přístřeší, potraviny, hygienické potřeby, elektřina, voda, topení a mnoho dalšího. Když se člověk ocitne na ulici, ve většině případů je bez práce a není zařazen na pracovní trh. Je tedy závislý na podpoře státu. Tím, že člověk nepracuje a mohou být časem pod tlakem dluhů. Vágnerová, Csémy a Marek (2014) dále uvádějí, že neumí hospodařit s penězi a pak si snadno udělají dluhy, které nesplácejí. Často ani nemají z čeho je platit, ale situaci nijak neřeší.

Někteří lidé bez domova si přivydělávají. Většinou ale nejde o zaměstnání na hlavní pracovní poměr, ale o práci „načerno“. V tomto případě člověk dostává mzdu „neoficiálně“. „Někteří z nich jsou zaměstnáváni pouze v sezónních pracích, opakovaně se ocitají bez práce a propadají se do tzv. sekundárního trhu práce, kde neexistuje kariérní, pracovní postup“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 22). Finanční příjem na „sekundárním trhu práce“ pak není stabilní ani pravidelný.

3.1.2. Závislost na psychoaktivních látkách

Většina lidí si osoby bez domova spojuje s pitím alkoholu a závislostí na něm. Závislost na droze nemusí být jen u zjevného bezdomovectví, ale i u skrytého a potencionálního. Jako drogu u bezdomovců považuje veřejnost primárně alkohol. „Bezdomovci se stačí alkoholu pouze dotknout a je automaticky považován za alkoholika.“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 25). Když se bezdomovec napije alkoholu, neznamená, že je na něm závislý. Toto tvrzení je stigmatizující. Ovšem není vyloučeno, že některé osoby bez domova nejsou na alkoholu závislé. Definice alkoholika není zcela zjevně stanovená, proto je těžké najít hranici.

Dle Nešpora (2007) jsou základní příznaky závislosti na návykových látkách. Pokud se během jednoho roku objeví nejméně tři z nich, je pak pravděpodobné,

že jde o závislost. První ze znaků je tzv. „bažení“. Je to tuha užít nějakou návykovou látku. S tím pak souvisí zhoršené sebeovládání. Když je zhoršené sebeovládání, člověk nad sebou ztrácí kontrolu. Třetím znakem je odvykací stav. Nejhorší pro odvykání závislého jedince je psychika. Musí se smířit s realitou, s tím, co přijde. Alkoholem člověk oddaluje problémy a pije ho proto, že problémům nemusí čelit a takhle je zastře. Konkrétně u alkoholu nejde o fyzickou závislost, ale o psychickou. Člověk by měl vyhledat v této fázi již odbornou pomoc, psychiatrickou péči. Mohou se dostavit těžké stavy deprese, bludy apod. Dalším, čtvrtým znakem je růst tolerance. Znamená to, že u konzumenta návykové látky roste spotřeba užívané látky. „U alkoholu, konkrétně vína, je pořizovací cena nízká, a tak není takový problém na něj sehnat peníze a zvyšovat dávky. Je-li droga dražší, musí závislý projít určitým obdobím střízlivost, aby byl schopen si drogu opatřit“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 26). Předposlední, pátý znak, je zanedbávání jiných potěšení. Znamená to, že jedinec staví návykovou látku před svoje zájmy. Když člověk konzumuje celé dopoledne alkohol, je intoxikovaný a nemá čas na nic jiného, ať už to jsou zájmy či povinnosti. Je to tak i s finančními prostředky. Pokud utratí většinu peněz za návykovou látku, nezbydou již na zájmy aj. Posledním, šestým kritériem je tzv. užívání drog i přes zjevné škodlivé účinky. Je známo, že lidé bez domova v důsledku konzumace alkoholu mají zdravotní problémy. Většina ze zjevných bezdomovců mají bércové vředy, otevřené rány, hnilobný zápach a problémy s játry. I když ví svoji diagnózu od lékaře, s drogou nepřestanou a když jsou hospitalizovaní, často utíkají.

Mezi bezdomovci je rozšířený spíše alkohol, protože je levný. Každopádně existují i jiné návykové látky, omamné a psychotropní. Marek, Strnad a Hotovcová (2012) poukazují na to, že starší bezdomovci, tzn. od třicátého roku věku, mívají problémy s alkoholem a mladší koketují s nelegálními drogami.

„U některých osob je alkoholismus příčinou vzniku bezdomovectví – ovšem jiné osoby „propadnou“ alkoholu, neboť se ocitli mezi bezdomovci a svoji situaci nedokážou řešit jiným způsobem“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 28).

3.1.3. Psychická onemocnění a nemoc

Osoby bez domova často trpí nějakou psychickou nemocí nebo běžnými nemocemi. Psychická nemoc bývá primární příčinou toho, proč se dostali na ulici. „Velká část bezdomovců měla nějaké psychické potíže ještě v době, kdy bydleli a pracovali, a ty se patrně podíleli na tom, že jedinec skončil na ulici“ (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 41). Mezi psychické potíže patří depresivní poruchy, závislost, úzkostné poruchy, pokusy o sebevraždy atp. Dle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) se u těchto osob může objevit komorbidita, tzn. kombinaci více duševních poruch.

Když už jsou osoby bez domova a žijí na ulici, objevují se u nich jisté zdravotní komplikace. Jde například o bércové vředy, třes v ruku, kožní problémy. Od užívání alkoholu mohou mít problémy s játry, kvůli nedostatečné hygieně pak hepatitidu, nejčastěji typu „A“, tzv. nemoc špinavých rukou. Tato podkapitola je důležitá, protože v empirické části práce budu oslovovat respondenty, tedy osoby bez domova a nástrojem pro sběr dat bude řízený dotazník. Řízený dotazník si zvolím právě z výše uvedených důvodů.

3.1.4. Dluhy

„Peníze jsou alfou a omegou našich životů. Bez nich by bylo bytí na této planetě o mnoho chudší“ (Janda, 2013, s. 9). Další z primárních příčin, proč lidé končí na ulici, bez domova, jsou dluhy. Lidé si půjčí někdy více, než unesou, a nakonec půjčky přestanou splácet. Dluh je povinné vyrovnání ve vztahu mezi věřitelem a dlužníkem. „Lákavá nabídka rychle získaných peněz může mnohé zlákat k vyřízení půjčky“ (Marek, Strnad a Hotovcová, 2012, s. 51). Pokud člověk přestane dluhy řádně splácet, může se dostat do finančních potíží, a to tak, že mu hrozí exekuce. Vágnerová, Csémy a Marek (2014, s. 65) tvrdí, že

„nezodpovědnost a neschopnost uvažovat o možných důsledcích aktuálního jednání se projeví kumulací dluhů a následnou exekucí.“

Dle výše dluhu může exekutor zabavit movité či nemovité věci. „Nevinnými oběťmi exekutorů se mohou stát rodinní příslušníci dlužníků. Exekutoři jdou na adresu trvalého bydliště dlužníka, které může být obýváno někým jiným než dlužníkem“ (Marek, Strnad a Hotovcová, 2012, s. 51). Častými věřiteli osob v nouzi jsou dopravní podniky měst. Dle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) dopravní podniky vyžadují, co nejrychlejší zaplacení pokut a pokud člověk váhá se zaplacením, může se výše pokuty vyšplhat. Dalšími věřiteli bývají nebankovní firmy. Dalším častým rizikem je neplacení zdravotního pojištění. Marek, Strnad a Hotovcová (2012, s. 51) tvrdí, že „bezdomovci ve spirále dluhů ani pořádně neví, za co všechno dluží, a ani nemají možnost to zjistit, protože nemají adresu, na niž by mohli věřitelé poslat své výzvy k platbě.“ Dluh člověka bez domova může být dílčím problémem, proč se ocitl bez domova, ale také nemusí.

Příčin a důvodů, proč se člověk stane bezdomovcem může být samozřejmě více. Zde jsem uvedla pouze čtyři příčiny, jimiž jsou nezaměstnanost, užívání psychoaktivních látek, psychické problémy, nemoc a dluhy. Příčiny mohou být dílčí, hromadné nebo se mohou prolnout. Tímto jsem uvedla veškeré důležité kapitoly k problematice bezdomovectví, které se váží na cíl práce. Nyní bude následovat kapitola motivace.

4. Motivace

V této kapitole vysvětlím pojem motivace, co motivace znamená a proč je v životě člověka důležitá. Tato kapitola koresponduje s cílem práce, zaměřuje se právě na motivaci osob bez domova stěhovat se na jiná místa nebo naopak nestěhovat se. Je velice důležité, aby práce byla provázána s touto kapitolou.

Motivace je odvozené slovo od slova motiv. Motiv pochází z latinského slova „movere“, které v překladu znamená pohybovat, hýbat. Dle Adaira (2004) to tedy znamená něco, co člověka uvede do pohybu a k činu. Maslow (2021, s. 51) ve své publikaci uvádí, „že jediným platným základem, na němž lze stavět klasifikaci motivace, tvoří základní cíle a potřeby.“ Motivace je tedy něco, co nás pohání k dosažení individuálního cíle, který si dáváme do budoucího života, ať už v krátkodobém či dlouhodobém časovém rozpětí. Dle Urbana (2017) jde o Maslowovo třídění motivačních faktorů, které se opírají o hierarchický model lidských potřeb. Abraham Maslow definoval v roce 1943 teorii potřeb, která vypadá následovně: fyziologická potřeba, potřeba jistoty a bezpečí, sociální potřeba, potřeba uznání a potřeba seberealizace.

Motivace je u každého člověka individuální a není automatická. „Funkční motivace je uspokojování potřeb individua, vyjadřujících nějaké nedostatky v jeho fyzickém a sociálním bytí“ (Nakonečný, 1997, s. 16). Motivy mohou být různé, avšak sám motiv nestačí, musí dojít k rozhodnutí motiv uplatnit, a to je podmíněno vůlí jedince. Homola (1972, s. 12) uvádí, že „motivace u každého jedince je složitou záležitostí: skoro nikdy lidé nejsou motivováni jedním motivem, ale vždy komplexem, v němž jsou motivy vzájemně propojeny a ovlivňují se.“ Znamená to tedy, že motivace může vycházet z potřeb člověka i z jeho cílů.

Motivace posiluje přesvědčení člověka o tom, co by v životě chtěl a kam jeho život vlastně směřuje, a podněcuje člověka k určité činnosti. „Motivace objasňuje

příčiny lidského chování a jednání, pomáhá vysvětlit, proč se člověk chová určitým způsobem. Motivaci chápeme jako souhrn činitelů, které podněcují, směřují a udržují chování člověka“ (Pavelková, 2002, s. 12). Motivaci lze rozdělit na vnitřní a vnější. Urban (2017) upozorňuje na to, že existují čtyři faktory vnitřní motivace, jimiž jsou: samostatnost, nové schopnosti, viditelné výsledky a společenský význam. Vnitřní motivace stojí na základě vlastního vnitřního impulsu a vlastního rozhodnutí, na rozdíl od motivace vnější. U vnější motivace jde o podněty z okolí jako jsou jiní lidé, vnější faktory, které mohou ovlivňovat, motivovat. Dle Armstronga (2009) jsou lidé motivováni za předpokladu očekávání, že jejich činnost povede k vytyčenému cíli, který uspokojí jejich konkrétní potřeby.

Motivace je procesem, který je nějak iniciován. Jde tedy o zajištění neuspokojených potřeb jedince. Pro neuspokojené potřeby je důležité stanovit si cíl, kterým chceme něco získat a tyto potřeby uspokojit. Dle Armstronga (2009) mají být stanovené takové cíle, které povedou k dosažení, nesmí to být cíle, které jsou zřejmě nereálné. Každý člověk je jiný, proto má každý jiné potřeby, jiné cíle, tužby a zájem. Proto dle Armstronga (2009, s. 219) „je mylné se domnívat, že jeden přístup k motivování bude vyhovovat všem lidem bez rozdílu“. Zdroje z pohnutek k motivaci nachází každý individuálně. Cílem práce je prozkoumat, jaká je motivace lidí bez domova stěhovat se, případně nestěhovat se na jiná místa.

4.1. Vysvětlení uvedených motivací v dotazníku

Pro účely této práce stanovím dotazníkové šetření takovým způsobem, aby byla lidem bez domova přizpůsobena. Možné motivace pro tyto osoby jsem odvodila z prostudované literatury, například z knih: „Bezdomovectví“, „Bezdomovectví ve středním věku“, „Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí“ aj.

V dotazníkovém šetření budou stanovené možnosti odpovědí, které mají být motivací pro osoby bez domova stěhovat se na jiná místa nebo naopak nestěhovat se. Tyto možnosti motivace následně vysvětlím.

V dotazníku bude jako možnost odpovědi stanovena vidina stabilní práce, protože dle Hoskovcové (2009) je práce v životě člověka jako centrální instituce. Také tvrdí, že podle zaměstnání se do jisté míry odvíjí i život jedince.

Další uvedenou možností bude využití sociálních služeb. *„Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů“* (MPSV, 2020). Sociální služby budou rozdělené do tří podskupin, jimiž jsou nízkoprahová denní centra pro osoby bez domova, noclehárny a azylové domy. Nízkoprahová denní centra „poskytují ambulantní služby, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší“ (MPSV, 2020). Jsou zde podmínky pro vykonání osobní hygieny a poskytnutí stravy. Noclehárny „poskytují ambulantní služby pro osoby bez přístřeší“ (MPSV, 2020). Zde se poskytuje přenocování a poskytují se podmínky pro osobní hygienu. Azylové domy, které jsou obsažené v dotazníku jsou pod Diecézní charitou v Brně. „Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu“ (MPSV, 2020). Poskytují se osobám, které jsou v nepříznivé sociální situaci.

Další možností bude možnost jiného přivýdělku. Tím není myšlena stabilní práce, ale brigáda, sezónní práce a žebrání. Vágnerová, Marek a Csémy (2018) uvádějí, že lidé bez domova využívají brigád z několika důvodů: závislost na psychoaktivních látkách, ztráta schopností a dovedností, špatná pracovní morálka, konflikty na pracovišti s jinými pracovníky, krádeže na pracovišti aj. Dále uvádějí, že využívají brigád kvůli tomu, že tak nemusí mít pracovní

smlouvy. O sezónních pracích se zmiňují na str. 17 v podkapitole nezaměstnanost. Další způsob jiného přivýdělku bude žebrání. „Pro některé bezdomovce je žebrání a somrování standardním způsobem obživy, jiní tak činí jen v situaci nouze“ (Vágnerová, Marek, Csémy, 2018, s. 151).

Anonymitou v dotazníku je myšleno, že lidé bez domova někdy nechtějí, aby byli viděni svojí rodinou nebo přáteli, a tak to může být jejich možnou motivací se přestěhovat, ať už z vesnice nebo jiného města.

Další možnou motivací budou uvedeni přátelé, druh/družka. I když je člověk na ulici, má své tužby a potřeby, proto si k sobě hledají partnera nebo alespoň přátele. „Muži bezdomovci většinou stabilnější partnerku nemají, a pokud ji mají, tak je také bezdomovkyně. Pro ženy je život na ulici obtížnější, a vzhledem k tomu obvykle nějakého partnera mají. Jejich partneři jsou většinou také bezdomovci, mnozí z nich jsou závislí na alkoholu či drogách, případně kriminální recidivisté a ke svým partnerkám se nechovají příliš dobře“ (Vágnerová, Marek, Csémy, 2018, s. 103).

Pro člověka bez domova, který se přistěhoval do Brna, může být motivací nadále setrvat, kriminalita. „Pobyt na ulici má značný kriminogenní potenciál a někteří badatelé považují krádeže za jeden z charakteristických projevů pouličního životního stylu“ (Vágnerová, Marek, Csémy, 2018, s. 163). Vzhledem k tomu, že je v Brně větší koncentrace lidí, může být kriminalita pro některé osoby motivací.

Motivací může být i vypomáhání si mezi sebou. Znamená to, že si lidé bez domova mohou vypomoci s penězi, stravou i v sehnání alkoholu aj.

Motivací se tedy rozumí i uspokojování základních lidských potřeb. Člověk je motivován, poháněn za určitým cílem, kterého chce dosáhnout. Každý má jiné cíle, jiné hodnoty a také jiné tužby, které jsou nenaplněné a člověk má potřebu si je uskutečnit. V podkapitole vysvětlují výčet motivací, které budou uvedené v dotazníku. Následující a poslední kapitolou v teoretické části bude migrace.

5. Migrace

Z názvu této bakalářské práce vyplývá, že migrace je dalším důležitým tématem, které je zde třeba zmínit. Cílem práce jsou důvody pro migraci osob bez domova, tudíž se níže budu této kapitole věnovat, aby byla jasná provázanost kapitoly k cíli práce.

Migrace vychází z latinského slova „migro“, „migrare“. Znamená to vystěhovat se, odstěhovat se, přesídlit. Migrace lidstva je známa již v historii, kdy i prehistoričtí lidé migrovali kvůli potravě nebo například kvůli klimatickým změnám. Jde o pohyb lidí přes hranice státu nebo uvnitř státu. Vzhledem k cíli a tématu práce se budu věnovat migraci osob uvnitř státu. Migrace znamená, že lidé mění místo pobytu na delší dobu. „V sociálně vědním diskurzu pojem migrace vyjadřuje bádání o pohybu, stěhování či přesídlování lidí, ať je tento pohyb permanentní nebo dočasný, dobrovolný či nedobrovolný“ (Grulich, 2013, s. 9). Grulich (2013, s. 9) dále uvádí, že migrace může mít „ekonomické, sociální, kulturní nebo politické příčiny a důsledky.“

Dle Grulicha (2013) se migrace dělí na mikro-úrovňovou, kdy je dominantní orientace na jedince nebo rodinu a jejich chování spjaté s prostředím. Dále se dělí makro-úrovňovou, kdy se klade důraz na ekonomické, sociální a politické okolnosti, jejichž kontext vytváří prostředí, kam člověk migruje. Migrovat mohou jednotlivci, rodiny i skupiny, ale vzhledem k cíli práce budu psát o jednotlivcích. Migraci dále rozdělujeme na dobrovolnou a vynucenou. Dobrovolná migrace spočívá ve vlastním rozhodnutí za nějakým účelem. Může to být migrace za prací, vzděláváním, přáteli, rodinou atp. K tomuto je nutno dodat, že „i lidé bez domova generují své sociální vazby na základě příbuzenských, kamarádských, národnostních a jiných sociálních vazeb“ (Henig, 2007, s. 40). Vynucenou migraci můžeme chápat jako vyhnutí se konfliktům, represí, dále pak skrze následky živelných katastrof a jiné případy, které představují ohrožení života a živobytí. Do migrace například nelze zahrnout

např. turistiku nebo cestování, protože zde není vůle se na novém místě trvale usadit.

V této práci se budu zabývat vnitřní migrací. Vnitřní migrace je pojem, který udává, že migrující člověk nepřekročí státní hranice. Jsou to tedy lidé, kteří se přesunují v rámci územního celku. „Za vnitřní migraci může být klasifikován jak přesun do sousední vesnice, tak přestěhování do provincie vzdálené tisíc kilometrů“ (Obruča, 2019). Důvody pro migraci mohou být různé a nutně se nemusí jednat o ekonomickou migraci. Obruča (2019) říká, že migrující lidé nemusí být motivováni jen vyhlídkami na lepší živobytí, ale také lákavou změnou životního stylu. K tomu, aby se lidé rozhodli migrovat, potřebují většinou vážnější důvod. Grulich (2012, s. 16) uvádí, že „jedinec migruje v očekávání lepší kvality života.“ Cihelková a Kunešová (2006) upozorňují na jevy spojené s migrací, kdy migrace slouží k naplnění potřeb (fyziologické, potřeba seberealizace). Lidé pak mohou měnit prostředí kvůli nenaplněným potřebám.

Migrace tedy znamená, stěhovat se na jiné místo za určitým účelem. Migrace v této práci je zaměřená na osoby bez domova. Tento účel, proč osoby bez domova migrují, budu zkoumat v empirické části práce. Dále budu zkoumat, proč osoby bez domova naopak nemigrují a zůstávají na stejném místě. Tímto končí teoretická část práce a bude navazovat část empirická.

Empirická část

V empirické části práce se zaměřím na výzkum osob bez domova, které migrují do města Brna a na ty, které z Brna pocházejí, zůstaly a dále již nemigrují. Zde se zaměřím právě na to, co osoby bez domova motivuje k migraci nebo naopak nemigrovat. V této části bude obsažen vlastní výzkum, tedy co je cílem práce a jakou formou se výzkum uskuteční. Dále pak výzkumné otázky, výběr výzkumného vzorku, respondenti, vyhodnocení jednotlivých otázek a diskuze.

6. Vlastní výzkum

Zaměřím se na osoby, které se momentálně nachází na ulici, jsou bez domova. Budu oslovovat osoby, které se zdržují ve městě Brně. Formou dotazníkového šetření se budu snažit naplnit cíl práce. Cílem této práce je zjistit, co motivuje osoby bez domova stěhovat se do města Brna, co je motivuje k následnému setrvání a co motivuje osoby, které pocházejí z Brna setrvat a nemigrovat. Budu zjišťovat, jaké jsou faktické důvody pro migraci, a naopak ne-migraci těchto osob. Pro výzkum této práce jsem si zvolila město Brno, protože zde bydlím i pracuji. Zde budu provádět dotazníkové šetření s lidmi bez domova, kteří se do města Brna přistěhovali a také s těmi, kteří z Brna pocházejí a zůstali. Budu zkoumat, z jakého důvodu se přistěhovali do Brna a jaký mají nynější důvod v Brně nadále setrvat. Dále budu zkoumat motivaci lidí bez domova, kteří pocházejí z Brna a zůstali v něm. Důvody k přistěhování se do Brna a setrvání v něm se mohou lišit.

6.1. Výzkumné otázky

Pro vytvoření výzkumu této práce jsem si stanovila tři výzkumné otázky. Tyto otázky jsem odvodila ze zadaného cíle práce a zvoleného výzkumného vzorku. Vzhledem k tomu, že cíl práce je prozkoumat problematiku migraci

osob bez domova, jejich motivaci pro migraci a ne – migraci, zvolila jsem tyto výzkumné otázky, které korespondují s cílem práce:

1. Jakou mají motivaci lidé bez domova stěhovat se do města Brna?
2. Jakou mají motivaci lidé bez domova, kteří se přistěhovali do města Brna, v něm nadále setrvat?
3. Co motivuje osoby bez domova, které pocházejí z Brna, nemigrovat?

7. Metodika empirické části

Pro výzkumnou část své bakalářské práce jsem si vybrala a zvolila kvantitativní strategii výzkumu. Veselá (2007, s. 9) uvádí, že „kvantitativní výzkum je založen na opodstatněných úkazech.“ K vypracování výzkumu jsem si zvolila řízené dotazníkové šetření. Řízené dotazníkové šetření spočívá v tom, že jsou pevně stanovené otázky v dotazníku, ale respondent jej nevyplňuje sám. Ten, kdo dotazníkové šetření řídí, se ptá respondenta na předem stanovené otázky z dotazníku, který je předem připravený a zapisuje do něj respondentovi odpovědi. Dle Jandourka (2007, s. 66) „dotazník tvoří předem vypracované otázky a různé možnosti odpovědi.“ Proč jsem zvolila řízené dotazníkové šetření, jsem zdůvodnila v teoretické části práce na straně 19, v podkapitole psychická onemocnění a nemoc.

Respondenti jsou lidé, kteří se účastní výzkumu. Zde to budou lidé, kteří se budou účastnit dotazníkového šetření a jejich odpovědi budou sloužit ke sběru dat. Dotazníkové šetření má své výhody i nevýhody. Výhoda dotazníku je to, že jeho vyhodnocení je rychlé a poměrně snadné. Nevýhodou tohoto dotazníku je, že daný respondent se nemůže šířeji k otázkám vyjádřit, jsou jasně dané. Do výzkumu jsem si zvolila polostrukturovaný dotazník. Dotazníkové šetření bude zcela anonymní.

7.1. Výzkumný vzorek a respondenti

Pro svůj výzkum v této práci jsem si zvolila za respondenty osoby bez domova, které se pohybují a žijí ve městě Brně. Právě na tyto osoby, které se v tuto chvíli zdržují ve městě Brně, je výzkum zaměřen. Vybrala jsem si osoby bez domova, které žijí na ulici. Výzkumným vzorkem budou dospělé osoby bez domova. Výzkum je zaměřen na muže i ženy bez domova, kteří se do města Brna přistěhovali a nadále v něm setrvávají. Dále bude zaměřen taktéž na muže i ženy, kteří ale pocházejí přímo z Brna, zůstali v něm a dále již nemigrují. Bude tedy navíc zaměřen na ne – migraci (setrvání) těchto osob.

Respondenty budu oslovovat v těchto lokalitách: Brno-střed, Brno-Židenice, Brno-Líšeň, Brno-Vinohrady a Brno-Husovice. Respondenty budu vyhledávat a oslovovat na místech, kde se nejvíce shlukují a setkávají s ostatními lidmi bez domova. Tzn. v lokalitě Brno-střed, na ulici Mlýnská, kde se osoby bez domova shlukují před Charitou – Armádou Spásy, dále pak na ulici Vlhká, před nízkoprahovým denním centrem pro osoby bez domova. V lokalitě Brno-Židenice budu oslovovat osoby bez domova na ulici Táborská a Životského, kde je větší výskyt těchto osob, kteří žijí ve vracích vozidel. V další lokalitě Brno-Líšeň budu oslovovat osoby bez domova, kteří se nyní nachází v neobydlených chatkách na ulici Novolíšeňská, v zahrádkářských koloniích. Předposlední lokalitu jsem si vybrala Brno-Vinohrady, kde se osoby bez domova scházejí na ulici Pálavské náměstí, v parcích v blízkém okolí. Jako poslední lokalitu jsem si vybrala Brno-Husovice, kde budu oslovovat respondenty na ulici Cejl a okolí, kde se osoby bez domova kumulují v okolí obchodního domu Albert. Lokality jsem si vybrala na základě místní znalosti ze zaměstnání, kde se s těmito lidmi pravidelně setkávám.

Všechny osoby uvedené v těchto lokalitách budu oslovovat v rámci dotazníkového šetření pro výzkum k bakalářské práci, který bude zcela anonymní. Respondenti budou dopředu poučeni o tom, že dotazníkové šetření je zcela anonymní, dobrovolné a nemají nárok na jakoukoli odměnu za vyplnění dotazníku.

7.2. Realizace výzkumu

S empirickou částí své bakalářské práce jsem začala v listopadu roku 2021, kdy jsem začala se stanovením cíle pro danou práci. Následně jsem vytvořila výzkumné otázky, které korespondují se zadaným cílem práce. Výzkumné otázky mi byly oporou pro tvoření otázek k dotazníkovému šetření.

Před tím, než jsem začala s dotazníkovým šetřením, jsem provedla pilotní ověření srozumitelnosti dotazníku. Oslovila jsem proto jednoho muže a jednu

ženu bez domova. Otázky v dotazníku, č. 5 a 8, jim nebyly zcela srozumitelné, tudíž jsem je pozměnila, ale na významu otázek se nic nezměnilo. Jednu otázku jsem z dotazníku vyřadila. Tázala jsem se na to, co je příčinou toho, že jsou bez domova, ale vzhledem k tomu, že jim tato otázka nebyla příjemná, rozhodla jsem se ji z dotazníku vyřadit. Tyto dva respondenty jsem zařadila do celkového počtu.

Respondenty jsem oslovovala v lokalitách, které jsem uváděla výše, tedy v lokalitách Brno-Líšeň, Brno-Vinohrady, Brno-Husovice, Brno-Židenice a Brno-štěd. Všichni respondenti byli poučeni o tom, že dotazník je zcela anonymní, bez úplaty a za účelem šetření pro vypracování bakalářské práce. Vzhledem k praktičnosti, jsem si přetvořila dotazník do on-line dotazníku, na stránce survio.com. Následně jsme společně, jednotlivě s každým respondentem vyplňovali dotazník prostřednictvím mobilního telefonu. On-line dotazník mi po ukončení výzkumu vygeneroval výsledky odpovědí. Odpovědi jsem tvořila přes program Excel. V tomto programu jsem vytvořila tabulky a grafy, které jsem přidala do programu Word. Snažila jsem se oslovit co největší počet osob. Podařilo se mi oslovit 45 respondentů, z nichž mi odpovědělo celkem 39.

8. Vyhodnocení dat

V této kapitole jsem zpracovala vyzkoumaná data, která jsem získávala pomocí dotazníkového šetření. Zde jsou zpracované jednotlivé otázky a odpovědi respondentů. U každé z jednotlivé otázky je uvedena tabulka a graf s daty. Je zde uveden počet respondentů a počet odpovědí.

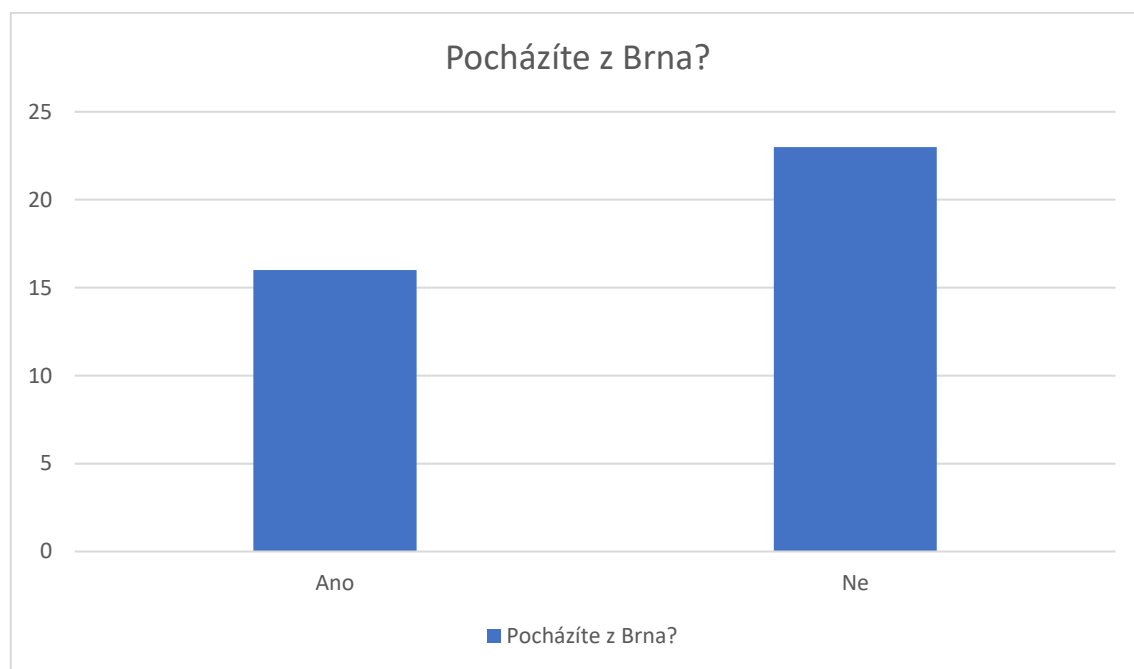
Otázka č. 1 – „Pocházíte z města Brna?“

Otázka č. 1 byla zaměřená na to, zda respondenti pochází přímo z města Brna nebo se odněkud přistěhovali.

Tabulka 1 – Pocházíte z města Brna?

Odpověď	Počet
Ano	16
Ne	23
Celkem	39

Graf 1 – Pocházíte z města Brna?

23 respondentů z celkového počtu 39 odpovědělo, že nepochází z Brna. 16 respondentů naopak odpovědělo, že z Brna pocházejí.

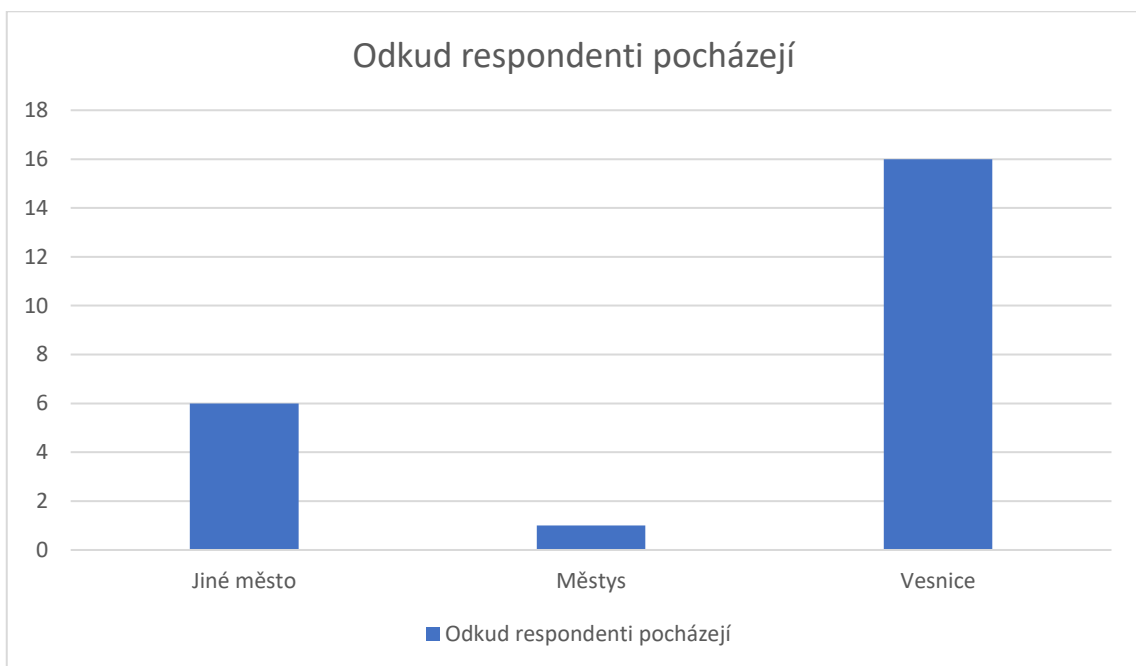
Otázka č. 2 – „Pokud nepocházíte z města Brna, odkud jste se přistěhoval/a?“

Otázka č. 2 byla zaměřená na ty respondenty, kteří se odněkud přistěhovali, nepocházejí tedy z Brna. Pro účely této práce jsem zvolila možnosti vesnice, jiné město nebo městys. Je dobré vědět, z jakého typu obce lidé přicházejí.

Tabulka 2 - Odkud respondenti pocházejí

Odpověď	Počet
Jiné město	6
Městys	1
Vesnice	16
Celkem	23

Graf 2 - Odkud respondenti pocházejí

U otázky č. 2 byli respondenti tázáni na to, odkud se do města Brna přistěhovali. Odpovídalo celkem 23 respondentů, kteří nepocházejí z města Brna. Největší část tvoří respondenti, kteří se přistěhovali z vesnice a je to tedy 16 respondentů. 6 respondentů odpovědělo, že pochází z jiného města. Pouze 1 respondent odpověděl, že pochází z městyse.

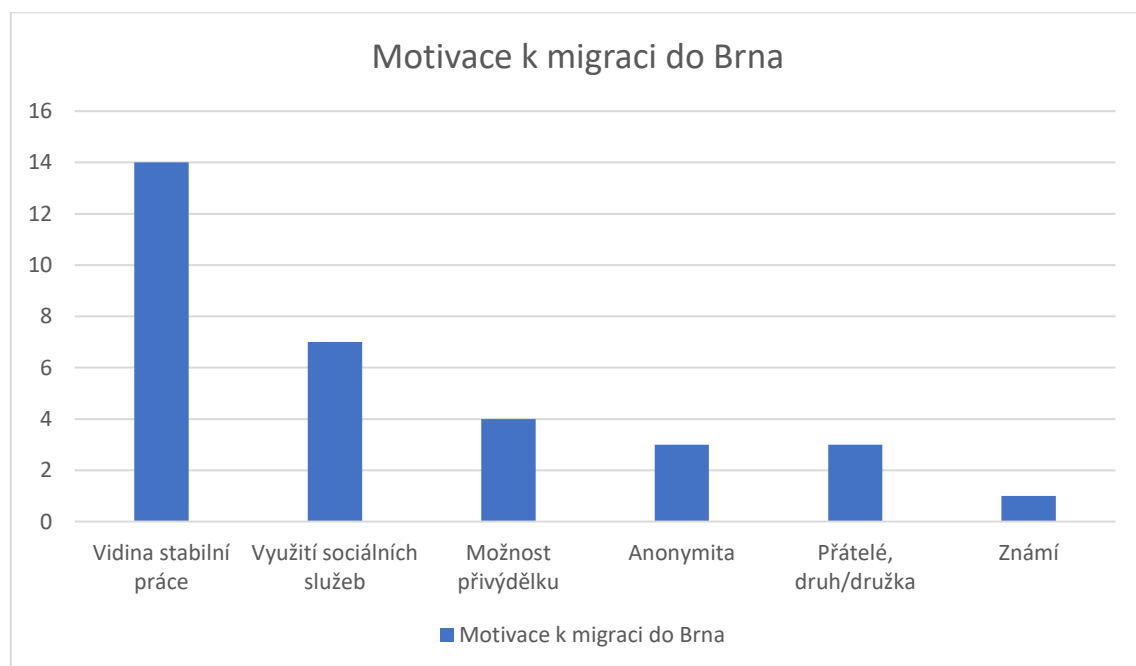
Otázka č. 3 – „Jaká byla vaše motivace k přistěhování se do města Brna?“

U otázky č. 3 jsem se dotazovala respondentů, kteří nepocházejí z města Brna, jaká byla jejich motivace k tomu, aby se přistěhovali do Brna. Proč jsem zvolila právě tyto možnosti jsem zdůvodnila v kapitole „motivace“, na str. 22.

Tabulka 3 - Motivace k migraci do Brna

Možnosti odpovědi	Počet
Vidina stabilní práce	14
Využití sociálních služeb	7
Možnost přivýdělků	4
Anonymita	3
Přátelé, druh/družka	3
Známí	1
Jiné	0

Graf 3 - Motivace k migraci do Brna

V otázce č. 3 mohli respondenti označit více odpovědí. Celkem bylo 32 odpovědí, které byly různorodé, ale nejvyšší počet odpovědí – 14, byla vidina stabilní práce. Druhou motivací bylo využití sociálních služeb, celkem 7 odpovědí. Jako třetí motivaci respondenti odpovídali možnost přivýdělků, celkem 4 odpovědi. Se stejným počtem označené odpovědi byli přátelé, druh/družka a anonymita – 3 odpovědi. Poslední možnost, známí, označil 1 respondent.

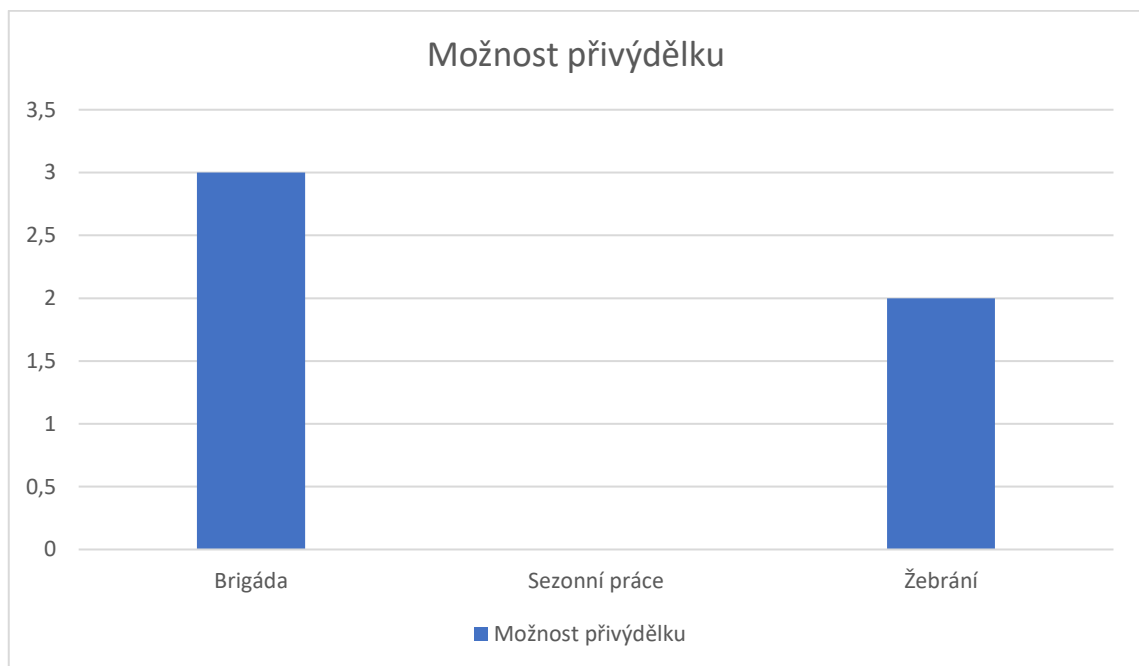
Otázka č. 4 – „Pokud jste uvedl/a v otázce č. 3 možnost přivýdělku, uveďte z uvedených, jaký přivýdělek.“

Pokud u otázky č. 3 respondenti uvedli možnost přivýdělku, zde vybrali z možností, jaký typ přivýdělku. V této otázce mohli respondenti označit více odpovědí.

Tabulka 4 - Možnosti přivýdělku

Odpovědi	Počet
Brigáda	3
Sezonní práce	0
Žebrání	2

Graf 4 - Možnost přivýdělku

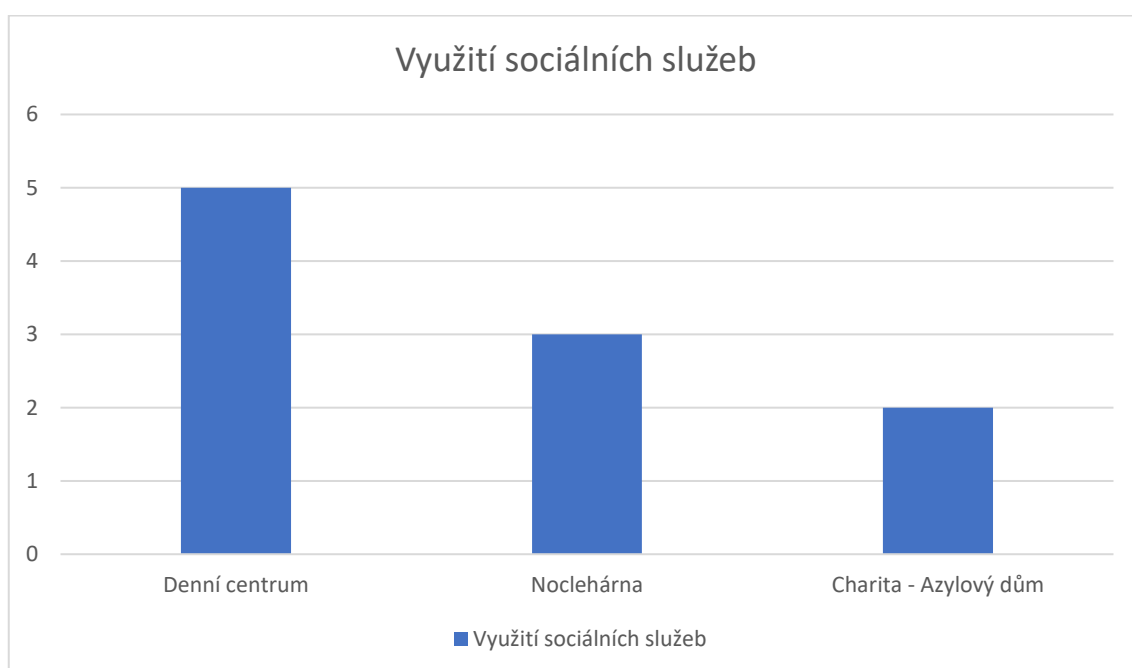
Brigáda byla respondenty označena 3krát a žebrání bylo označeno 2krát.

Otázka č. 5 – „Pokud jste uvedl/a v otázce č. 3 využití sociálních služeb, uveďte z uvedených, jaké.“

Tabulka 5 - Možnost využití sociálních služeb

Odpověď	Počet
Denní centrum	5
Noclehárna	3
Charita – Azylový dům	2

Graf 5 - Možnost využití sociálních služeb

Pokud respondenti odpověděli v otázce č. 3 využití sociálních služeb, měli v otázce č. 5 odpovědět z možností, jaké sociální služby tedy využívají. Respondenti i zde mohli využít označení více odpovědí. Nejvíce bylo 5 odpovědí na využití nízkoprahového denního centra pro osoby bez domova. Následuje využití nocleháren, celkem 3 odpovědi. Poslední je využití Charity – Azylového domu, tedy 2 odpovědi.

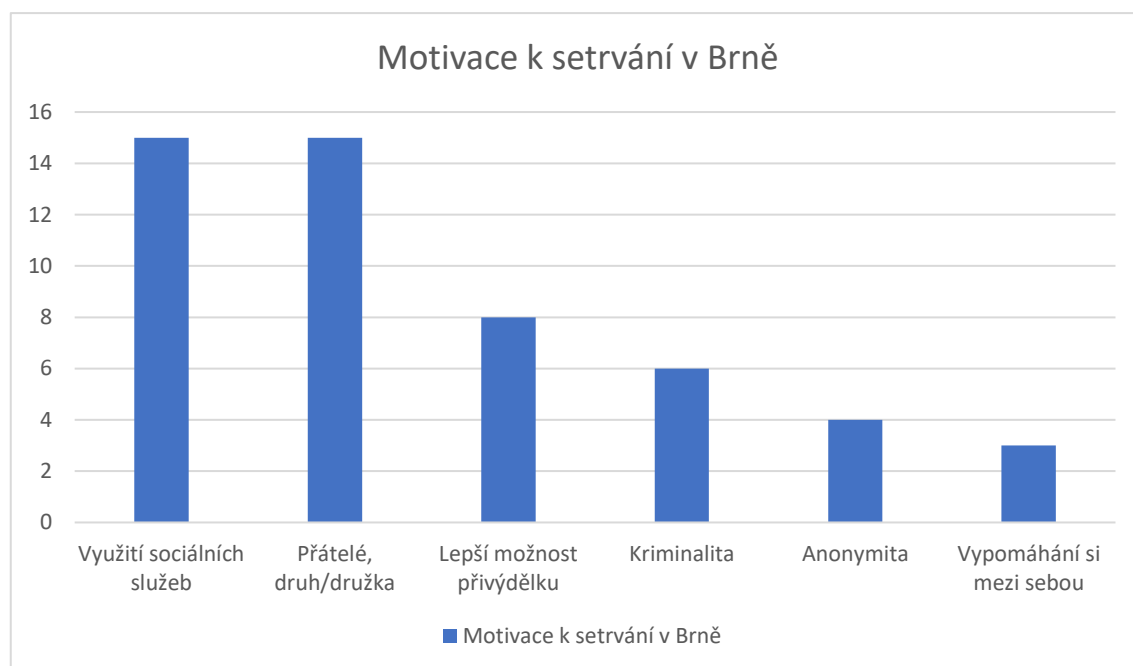
Otázka č. 6 – „Co vás motivovalo k následnému setrvání ve městě Brně?“

Předchozí otázky byly zaměřené na motivaci pro přistěhování respondentů do Brna. V otázce č. 6 se ptám na to, jaká byla jejich motivace k tomu, aby zde následně zůstali. Respondenti mohli označit více odpovědí.

Tabulka 6 - Motivace k setrvání v Brně

Odpovědi	Počet
Využití sociálních služeb	15
Přátelé, druh/družka	15
Lepší možnost přívídělku	8
Kriminalita	6
Anonymita	4
Vypomáhání si mezi sebou	3

Graf 6 - Motivace k setrvání v Brně

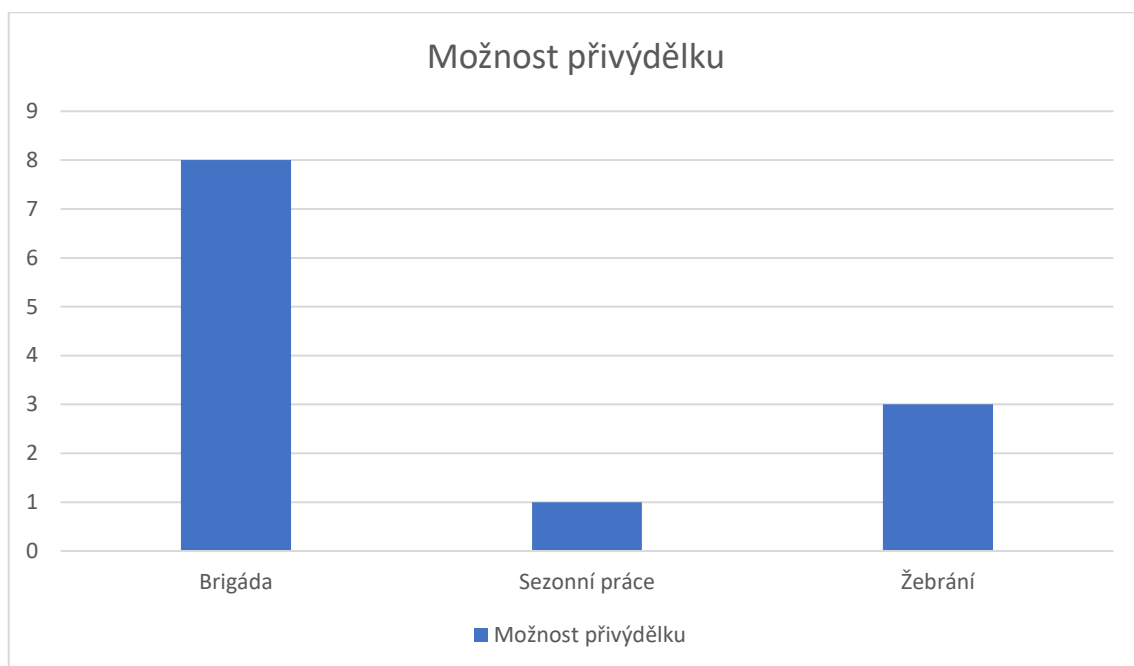
Další otázka pro osoby bez domova, kteří se do města Brna přistěhovali. Opět měli respondenti na výběr označit více možností. Nejvíce odpovědí respondenti označili využití sociálních služeb, přátelé, druh/družka, jedná se u každého o 15 odpovědí. Další byla lepší možnost přívídělku, toto bylo označeno celkem 8krát. Jako další byla označena kriminalita, která byla označena celkem 6krát. Předposlední možnost byla anonymita, která byla označena 4krát. Poslední možností bylo vypomáhání si mezi sebou, které bylo označeno 3krát.

Otázka č. 7 – „Pokud jste uvedl/a v otázce č. 6 možnost přivýdělků, uveďte z uvedených, jaký přivýdělek.“

Tabulka 7 - Možnost přivýdělků

Možnost odpovědi	Počet
Brigáda	8
Sezonní práce	1
Žebrání	3

Graf 7 - Možnost přivýdělků

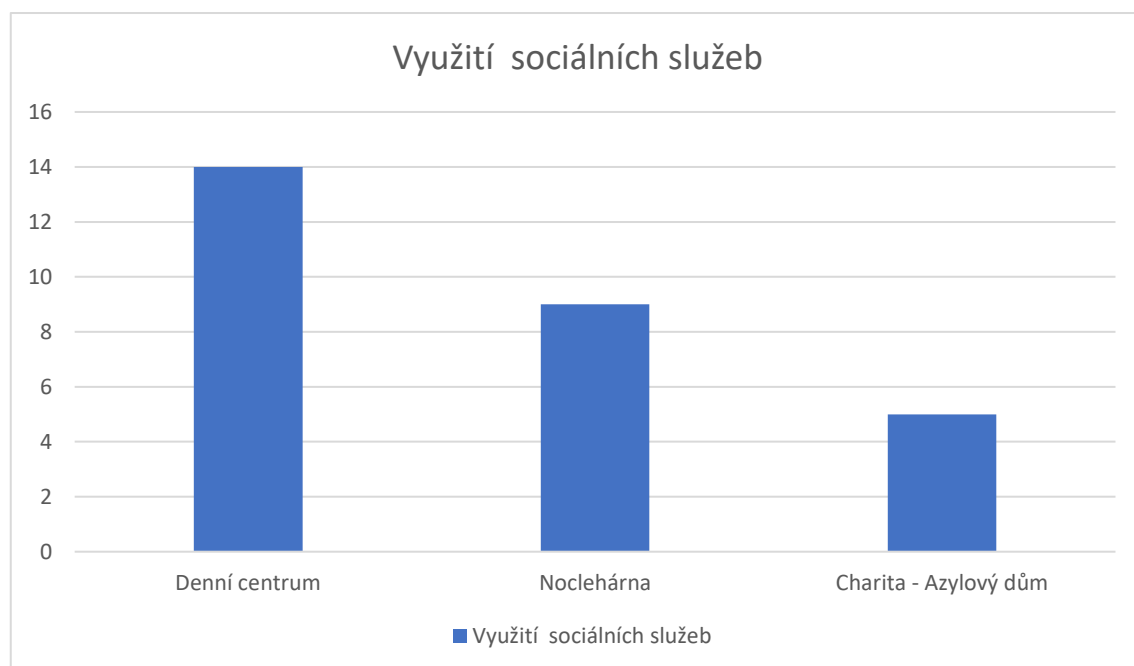
K otázce č. 6 byla přidružena otázka č. 7. Pokud respondent označil možnost přivýdělků, v této otázce se ptám, jaký přivýdělek. Brigáda byla označena celkem 8krát. Další byla možnost sezonní práce, kterou označil pouze jeden respondent. Poslední možností bylo žebrání, a to bylo označeno celkem 3krát. U této otázky mohli respondenti označit více odpovědí.

Otázka č. 8 – „Pokud jste uvedl/a v otázce č. 6 využití sociálních služeb, uveďte z uvedených, jaké.“

Tabulka 8 - Využití sociálních služeb

Odpovědi	Počet
Denní centrum	14
Noclehárna	9
Charita – Azylový dům	5

Graf 8 - Využití sociálních služeb

Otázka navazující na otázku č. 6. Pokud někdo z respondentů odpověděl možností využití sociálních služeb, vybral konkrétní službu. Respondenti i zde mohli označit více odpovědí. Denní centrum bylo vybráno respondenty celkem 14krát. Další z možností bylo využití nocleháren, které bylo označeno celkem 9krát. Poslední bylo využití Charity – Azylového domu, který označilo celkem 5 respondentů.

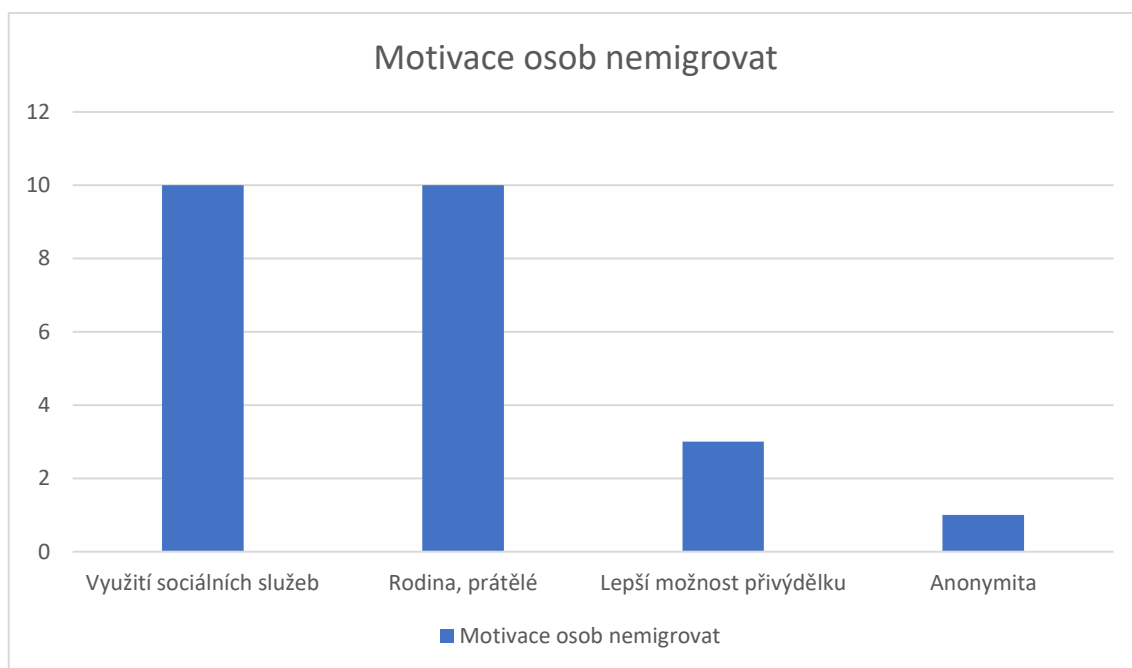
Otázka č. 9 – „Pokud pocházíte z města Brna, co bylo vaší motivací, abyste zde zůstal/a?“

V této otázce jsem se tázala lidí bez domova, kteří pocházejí z Brna, co bylo jejich motivací, aby zde zůstali a nemigrovali. Zde mohli respondenti označit více odpovědí.

Tabulka 9 - Motivace osob nemigrovat

Odpovědi	Počet
Využití sociálních služeb	10
Rodina, přátelé	10
Lepší možnost příjímání	3
Anonymita	1
Jiné	0

Graf 9 - Motivace osob nemigrovat

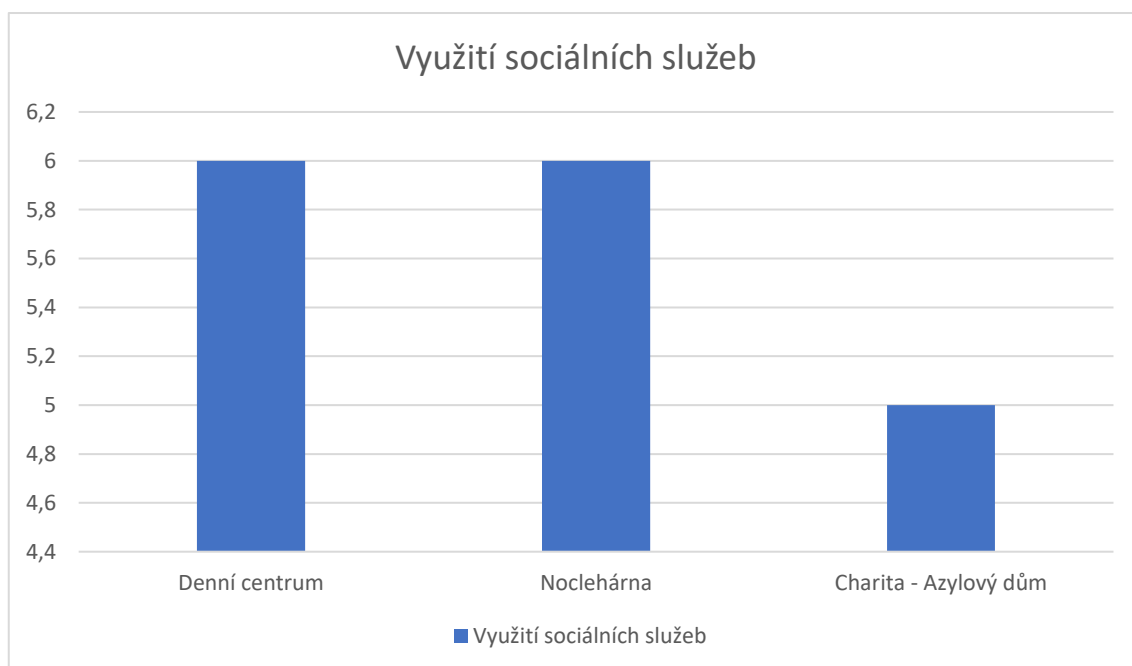
Nejvyšší počet odpovědí bylo využití sociálních služeb, s počtem 10. Na stejné úrovni je možnost rodina a přátelé. Třetí je lepší možnost přivýdělku. Toto respondenti označili celkem 3krát. Poslední je možnost anonymita, kterou označil pouze jeden respondent.

Otázka č. 10 – „Pokud jste uvedl/a využití sociálních služeb v otázce č. 9, uveďte jaké.“

Tabulka 10 - Možnost využití sociálních služeb

Odpovědi	Počet
Denní centrum	6
Noclehárna	6
Charita-Armáda spásy	5

Graf 10 - Možnost využití sociálních služeb

Pokud respondent odpověděl v otázce č. 9 využití sociálních služeb, v otázce č. 10 vybral z možností, které konkrétní služby navštěvuje. Respondenti označili celkem 6krát denní centrum. Se stejným počtem označili využití noclehárny. Poslední sociální službou je Charita – Azylový dům, který byla označen celkem 5krát. Zde také mohli respondenti zvolit více odpovědí.

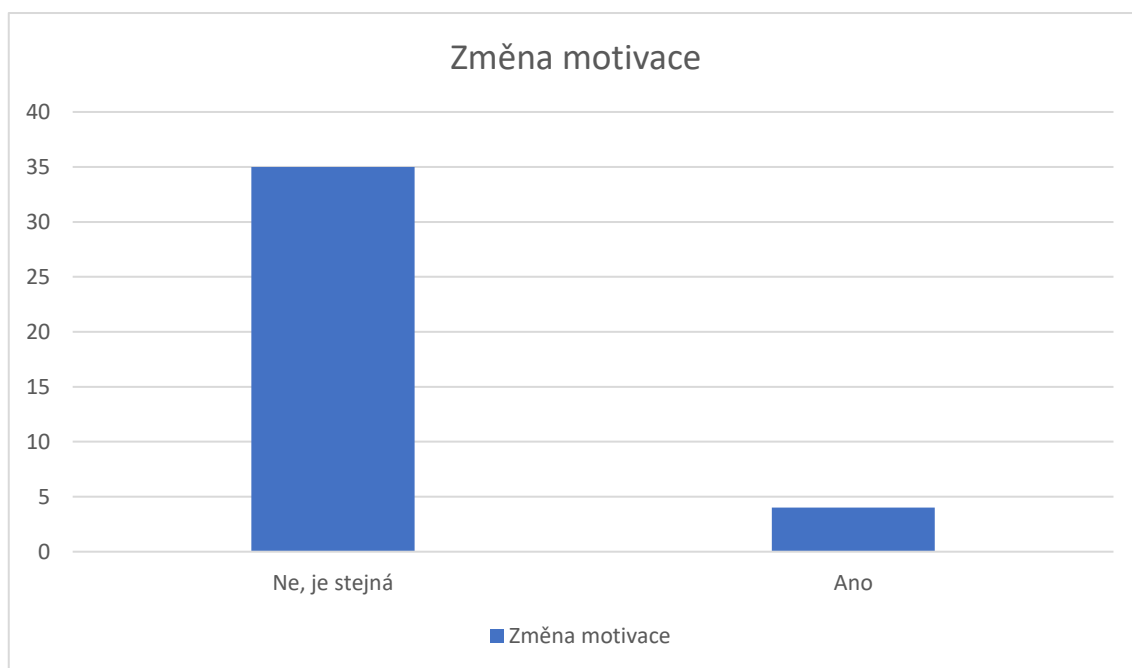
Otázka č. 11 – „Změnila se nyní vaše motivace pro setrvání ve městě Brně?“

Otázka byla zaměřena na osoby, které se přistěhovali, a i na ty, které z Brna pocházejí. V předchozích otázkách jsem se ptala, jaká byla jejich motivace a nyní, zda se změnila, v přítomném čase.

Tabulka 11 - Změna motivace

Odpovědi	Počet
Ne, je stejná	35
Ano	4

Graf 11 - Změna motivace

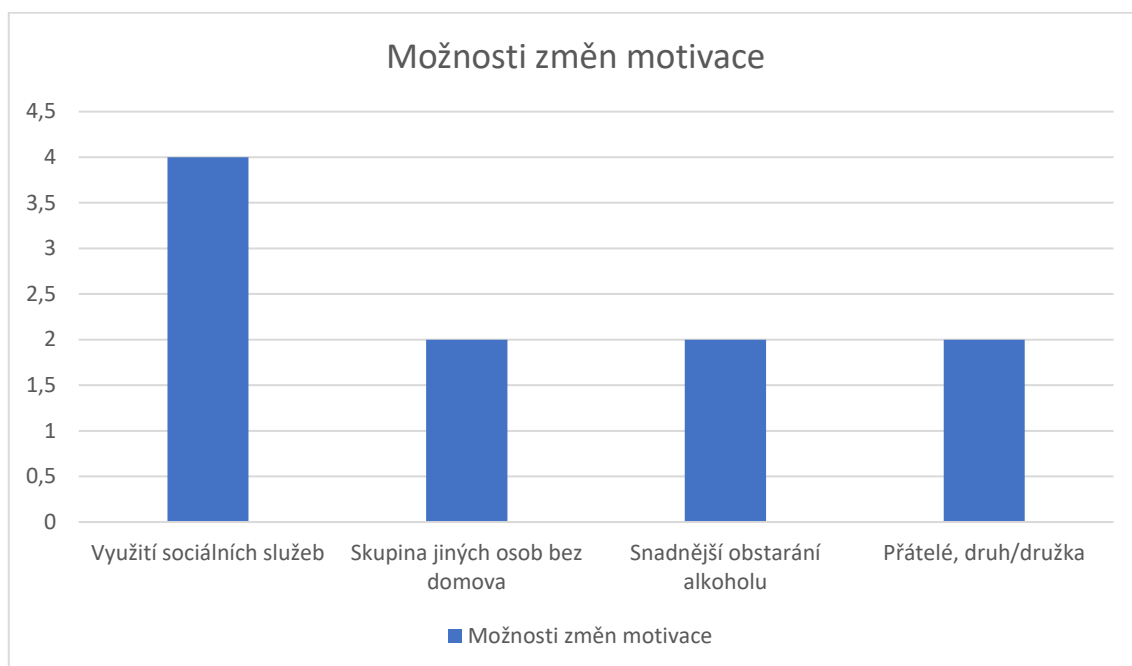
Na otázku, zda se nyní změnila motivace respondentů pro setrvání ve městě Brně, odpovídali vcelku jednoznačně. Pouze 4 respondenti z 39 označili možnost ano. Zbytek, tedy 35 respondentů označili možnost ne.

Otázka č. 12 – „Pokud jste v otázce č. 11 odpověděl/a ano, uveďte, jaká je tedy nyní vaše motivace pro setrvání ve městě Brně?“

Tabulka 12 - Možnosti změn motivace

Odpovědi	Počet
Využití sociálních služeb	4
Skupina jiných osob bez domova	2
Snadnější obstarání alkoholu	2
Přátelé, druh/družka, rodina	2
Jiné	0

Graf 12 – Možnosti změn motivace

Pokud respondent v otázce č. 11 odpověděl, že se nyní jeho motivace změnila, odpovídal na otázku č. 12. Respondenti nejvíce označili využití sociálních služeb, tedy celkem 4krát. Následně označovali ve stejném počtu jako motivaci skupinu jiných osob bez domova, snadnější obstarání alkoholu a přátelé, druha nebo družku, či rodinu. Každá ze skupin je po 2 označeních. V tomto případě mohli respondenti označit více odpovědí.

9. Interpretace výsledků

V předchozí kapitole „Vyhodnocení dat“ jsem zpracovala data do tabulek a grafů. Nyní přejdu ke krátkému shrnutí výsledků dat. Během dotazníkového šetření jsem oslovila 45 osob bez domova a z tohoto počtu semnou spolupracovalo a odpovídalo 39 lidí. Pro výzkum jsem nevybírala konkrétní pohlaví, ve výzkumu jsou zahrnuti jak muži, tak i ženy.

V otázce č. 1 jsem se v dotazníkovém šetření zjišťovala, zda daný respondent pochází v Brna nebo se odněkud přistěhoval. Z výsledků je patrné, kolik osob bez domova se přistěhovalo a kolik z nich pochází přímo z města Brna. Z oslovených respondentů se tedy přistěhovalo 23 osob a 16 z Brna pocházelo.

U otázky č. 2 respondenti odpovídali na to, odkud pochází, z jaké obce, tzn. jiné město, městys nebo vesnice. Přišlo mi důležité vědět, odkud lidé bez domova do Brna přicházejí. Výsledky říkají, že největší počet osob přichází z vesnic. Odpovědělo tak 16 osob. Z měst do Brna přišlo 6 osob.

V otázce č. 3 jsem se ptala respondentů, kteří se do Brna přistěhovali, co bylo jejich motivací, přistěhovat se do města. Respondenti mohli označit v této otázce více odpovědí. Z výsledků vyšlo, že dominantní odpovědí je vidina stabilní práce, za kterou přišli do Brna. Tuto odpověď označili respondenti 14krát. Druhou nejvíce označovanou možností je využití sociálních služeb, kterou respondenti označili celkem 7krát. S menším počtem odpovědí byla označená 4krát možnost přivýdělků. Na stejném místě s 3 odpověďmi je anonymita, přátelé, druh/družka. V poslední řadě jsou to známí. Z výsledků u otázky č. 3 je patrná motivace vidina stabilní práce, za kterou se osoby přistěhovali.

Když v otázce č. 3 respondenti označili možnost jiného přivýdělků, tázala jsem se v otázce č. 4 jaký přivýdělek. Respondenti měli opět možnost označit více odpovědí. Všichni 3 respondenti označili jako možnost přivýdělků brigáda a 2 z nich k brigádě přidružili žebrání. Pokud respondenti označili v otázce 3

možnost využití sociálních služeb, v otázce č. 5 jsem se dotazovala na konkrétní sociální službu. I zde měli možnost označit více odpovědí. Odpovídalo celkem 7 respondentů a největší využití má u respondentů nízkoprahové denní centrum, které bylo označené celkem 5krát. Následuje noclehárna a v poslední řadě Charita – Azylový dům.

Otázkou č. 6 jsem se snažila zjistit, co motivuje osoby, které se do Brna přistěhovali, zde setrvat a dále nemigrovat. Z výsledků je patrné, že motivací je pro respondenty využití sociálních služeb, které označili celkem 15krát a stejně velkou motivací jsou pro respondenty přátelé, druh nebo družka. Další možností byla lepší možnost přivýdělků, které respondenti označili celkem 8krát. Kriminalita byla označená 6krát a anonymita 4krát. V poslední řadě byla 3krát označená možnost vypomáhání si mezi sebou. I zde mohli respondenti označit více odpovědí.

Jako u předchozích otázek, jsem i zde přidružila k otázce č. 6, otázku č. 7, kde se ptám na konkrétní možnost přivýdělků. Všech 8 respondentů označilo možnost využití brigád a zbytek možností k tomu přidružené. Je tedy patrné, že respondenti využívají jako jiný přivýdělek brigády. Otázka č. 8 je zaměřená na konkrétní sociální službu, kterou respondenti využívají, pokud označili v otázce č. 6 využití sociálních služeb. Z výsledků je patrné, že většina respondentů využívá nízkoprahové denní centrum pro osoby bez domova.

Otázkou č. 9 jsem se snažila zjistit, co motivuje osoby bez domova, které pochází z Brna, setrvat a nemigrovat. Odpovídalo 16 respondentů a měli možnost označit více odpovědí. Motivací pro ty, co pocházejí z Brna, je na stejné úrovni využití sociálních služeb, rodina a přátelé. Lepší možnost přivýdělků označili pouze 3 respondenti a anonymitu ve městě pouze 1. Z výsledků je tedy patrné, že pro osoby, které pochází z Brna, je největší motivací setrvat a nemigrovat využití sociálních služeb, přátelé a rodina.

Otázka č. 10 byla přidružená k otázce č. 9. Když respondenti odpověděli v předchozí otázce využití sociálních služeb, v otázce č. 10 vybrali, kterou službu využívají. Respondenti mohli v této otázce označit více odpovědí. Výsledky říkají, že nejvíce využívaná jsou nízkoprahová denní centra a noclehárny.

V otázce č. 11 jsem se tázala respondentů na to, zda se jejich motivace setrvat v Brně nyní nějak změnila. V předchozích otázkách jsem se ptala, jaká byla jejich motivace a nyní, zda se změnila, v přítomném čase. Odpovědi byly vcelku jednoznačné. Pouze 4 respondenti odpověděli, že se jejich motivace nějak změnila. Na to, jakým způsobem se změnila, se ptám v otázce č. 12.

V otázce č. 12 mohli respondenti označit více odpovědí. Zde označili všichni 4 respondenti využití sociálních služeb. Takže jestliže jejich předchozí motivace setrvat byla jiná, nyní je jejich motivací využití služeb. Ostatní odpovědi byly pro respondenty přidružené.

Z výše uvedených dat a výsledků mohu říci, že byl naplněn cíl práce. Pro osoby, které se přistěhovali do města Brna, byla stanovena 1. výzkumná otázka: *„Jakou mají motivaci lidé bez domova stěhovat se do města Brna?“* Nejvíce respondenti uvedli možnost vidiny stabilní práce. Pro osoby, které se přistěhovali do Brna a dále již nemigrují, byla stanovena 2. výzkumná otázka: *„Jakou mají motivaci lidé bez domova, kteří se přistěhovali do města Brna, v něm nadále setrvat?“* Nejvíce respondenti označili možnosti využití sociálních služeb, přátele, druha/družku. Pro osoby, které pocházejí z Brna a setrvávají v něm, byla stanovena 3. výzkumná otázka: *„Co motivuje osoby bez domova, které pocházejí z Brna, nemigrovat?“* Nejvíce respondenti označili možnosti využití sociálních služeb a na stejné úrovni rodinu a přátele.

10. Diskuze

V předchozí kapitole jsem interpretovala výsledky dat a nyní se v této kapitole zmíním o možných úskalích práce. Inspirací mi pro téma bezdomovectví bylo mé zaměstnání. S lidmi bez domova jsem často v kontaktu a právě to, že někteří lidí nepochází z Brna mi vnuklo nápad na toto konkrétní téma. Tato práce přinesla data, která pomohou i laikovi pochopit, jakou mají osoby bez domova motivaci migrovat nebo naopak nemigrovat a pro jakou motivaci zůstávají ve městě Brně.

Jako respondenty jsem si vybrala osoby bez domova, muže i ženy. Během dotazníkového šetření se mi podařilo oslovit 45 osob bez domova. 39 ze 45 lidí mi bylo ochotno odpovědět a spolupracovat. Někteří z nich, po představení bakalářské práce a celého výzkumu nevybíravým způsobem odmítali spolupráci a nechtěli odpovídat. Jeden z dotazovaných lidí byl až agresivní, takže kontakt s tímto člověkem vůbec neproběhl. Další osoby chtěly za odpověď nějakou úplatu. Chtěly zaplatit za to, že odpoví na pár anonymních dotazů. Někteří se vyjadřovali nevybíravě a jejich chování bylo také takové. Očekávala jsem větší počet respondentů, ale bohužel, když jsem za některými přicházela, tak odcházeli. Když bych měla uvést, co bych udělala jinak, tak bych pro příště nejspíše zvolila některé zařízení, ve kterém by mi povolili s lidmi bez domova uskutečnit výzkum. Přece jen tyto lidé pracovníky znají a třeba by byli i ochotnější semnou spolupracovat.

Kdybych měla znovu dělat dotazníkové šetření s těmito lidmi přímo na ulici, chodila bych od respondentů sbírat data spíše v ranních hodinách. Vzhledem k tomu, že jsem data šla sbírat po poledni, někteří z nich byli výrazněji pod vlivem alkoholu, a tak mohla být data i tímto ovlivněna. Možná by byli někteří i ochotni odpovídat, když by nebyli posilnění alkoholem.

Co bych do dotazníku nyní zařadila, by byla otázka, která by směřovala k osobám bez domova, které se do Brna přistěhovaly, zda se do Brna přistěhovaly už jako „bezdomovci“ nebo ne. Toto v dotazníkovém šetření chybí a bylo by to jistě zajímavé zjištění.

Zajímavé by bylo, kdybych místo kvantitativní strategie, zvolila kvalitativní. Vzhledem k tomu, že dotazník je jasně stanovený a nedává prostor respondentovi se vyjádřit. Řízené dotazníkové šetření totiž většinou doprovázel neformální rozhovor směřovaný od respondentů ke mně. Takže by určitě bylo zajímavé, kdyby se mohli vyjádřit ke stanovené otázce bez přerušení.

Mezi přínosy této práce řadím orientaci prostudované literatury o tématu bezdomovectví. Dále zkušenost týkající se kontaktu s lidmi bez domova při prováděném výzkumu a postup při provádění výzkumu.

Vzhledem k výsledkům v této práci, by z mého pohledu bylo dobré, kdyby se terénním pracovníkům podařilo nově příchozí do Brna ihned znovu motivovat ke stabilní práci, když i s takovou vidinou přišli. Motivovat je okamžitě, ještě, než by se dostali do stereotypů „na ulici“.

Závěr

Tato práce byla zaměřena na problematiku bezdomovectví, které je stále aktuální. Cílem této práce bylo zjistit, co motivuje osoby bez domova stěhovat se do města Brna, co je motivuje k následnému setrvání a co motivuje osoby, které pocházejí z Brna setrvat a nemigrovat. Díky této práci jsem mohla bezdomovectví prozkoumat nejen z teoretického hlediska.

Nejprve jsem se zabývala teoretickou částí, kterou jsem rozdělila do několika kapitol. Sepsala jsem teoretické poznatky o bezdomovectví, protože právě osoby bez domova byly cílovou skupinou. Následující kapitolou byly formy bezdomovectví, které bylo důležité zmínit, protože jsem se zabývala těmi lidmi bez domova, které spadají do zjevného bezdomovectví. Následující kapitolou byly možné příčiny bezdomovectví. U příčin bezdomovectví jsem uvedla i důvody, proč jsem si zvolila řízený dotazník. V předposlední kapitole jsem rozvinula téma motivace, na kterou navazuje vysvětlení možných motivací v dotazníku. Poslední kapitolou v teoretické části byla migrace, kterou jsem se zabývala v empirické části práce. Všechny tyto kapitoly jsem provázala s empirickou částí, která navazuje na teoretickou část.

V empirické části jsem se zaměřila na metodiku výzkumu, výzkumné otázky, výzkumný vzorek a realizaci výzkumu. Výzkumnou část jsem zacílila pouze na město Brno, protože v něm žijí a pracují. To, co motivuje osoby bez domova migrovat, stěhovat se do Brna a naopak, co je motivuje k tomu, aby nemigrovaly a setrvaly v Brně, jsem zkoumala v této části. Pro tuto část, jsem z prostudované odborné literatury sestavila anonymní, řízený dotazník pro osoby bez domova, na který odpovídaly.

Poté následuje interpretace dat, na jehož základě jsem došla k závěru 1. výzkumné otázky: „*Jakou mají motivaci lidé bez domova stěhovat se do města Brna?*“ Osoby bez domova se stěhují do Brna kvůli vidině stabilní práce. Z dalších

získaných dat jsem došla k závěru i 2. výzkumné otázky: „*Jakou mají motivaci lidé bez domova, kteří se přistěhovali do města Brna, v něm nadále setrvat?*“ Přistěhované osoby setrvávají v Brně kvůli využívání sociálních služeb, kvůli přátelům, druhovi/družce. 3. výzkumnou otázkou byla: „*Co motivuje osoby bez domova, které pocházejí z Brna, nemigrovat?*“ Pro tyto osoby je motivací využití sociálních služeb, rodina a přátelé. Ze získaných dat je vidět, že sociální služby jsou nesmírně důležité a nepostradatelné.

Dle mého názoru jsem s vyhodnocenými daty a okomentováním naplnila cíl práce. Práce pro mě byla velkým přínosem, nejen teorií. Mohla jsem být v kontaktu s lidmi bez domova a dozvěděla jsem se i mimo výzkum spoustu zajímavých informací.

Seznam literatury

1. Adair, J. E. (2004). *Efektivní motivace*. Alfa Publishing.
2. Armstrong, M. (2009). *Odměňování pracovníků*. Grada.
3. Baláš, O. (2010). *Aktuální otazníky fenoménu bezdomovectví: sčítání bezdomovců v Brně*. Centrum sociálních služeb.
4. Grulich, J. (2013). *Migrace městského a vesnického obyvatelstva*. Monographia historica.
5. Henig, D. (2017). *Migrace*. Antropoweb, č. 2-3, 40.
6. Himl, P. (2007). *Zrození vagabunda*. Argo.
7. Homola, M. (1972). *Motivace lidského chování*. SNP.
8. Hoskoclová, S. (2009). *Psychosociální intervence*. Karolinum.
9. Hradecký, I. (2007). *Definice a typologie bezdomovectví*. Naděje.
10. Hradecký, I., & Hradecká, V. (1996). *Bezdomovectví – extrémní vyloučení*. Naděje.
11. Janebová, R. (1999). *Proces vzniku a stadia bezdomovství*. Sociální práce, č. 4.
12. Janda, J. (2013). *Jak žít šťastně na dluh*. Grada.
13. Kunešová, H., Cihelková, E. & a kol. (2006). *Světová ekonomika-nové jevy a perspektivy*. C.H.Beck.
14. Marek, J., Hotovcová, L., & Strnad, A. (2012). *Bezdomovectví*. Portál.
15. Maslow, H. A. (2021). *Motivace a osobnost*. Portál.
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2020, 28. července). *Sociální služby – způsoby pomoci*. <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>
17. Nakonečný, M. (1997). *Motivace lidského chování*. Academia.
18. Nešpor, K. (2007). *Návykové chování a závislost*. Portál.
19. Obruča, D. (2019). *Vnitřní migrace-přehlížený fenomén, který mění svět*. <http://migraceonline.cz>
20. Pavelková, I. (2002). *Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Univerzita Karlova v Praze.

21. Průdková, T., & Novotný, P. (2008). *Bezdomovectví*. Triton.
22. Strnad, A. (2018). *Bezdomovci jsou v ČR hlavně Češi, z jiných národností lze zmínit snad jen Slováky*. <http://migraceonline.cz>
23. Urban, J. (2017). *Motivace a odměňování pracovníků*. Grada.
24. Vágnerová, M., Csémy, L., & Marek, J. (2014). *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Karolinum.
25. Vágnerová, M., Marek, J. & Csémy, L. (2018). *Bezdomovectví ve středním věku*. Karolinum.
26. Veselá, J. (2006). *Sociologický výzkum a jeho metody*. Univerzita Pardubice.

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Pocházíte z města Brna?	- 32 -
Tabulka 2 - Odkud respondenti pochází.....	- 33 -
Tabulka 3 - Motivace k migraci do Brna.....	- 34 -
Tabulka 4 - Možnosti přivýdělků	- 35 -
Tabulka 5 - Možnost využití sociálních služeb.....	- 36 -
Tabulka 6 - Motivace k setrvání v Brně	- 37 -
Tabulka 7 - Možnost přivýdělku	- 38 -
Tabulka 8 - Využití sociálních služeb.....	- 38 -
Tabulka 9 - Motivace osob nemigrovat	- 39 -
Tabulka 10 - Možnost využití sociálních služeb.....	- 40 -
Tabulka 11 - Změna motivace	- 41 -
Tabulka 12 - Možnosti změn motivace	- 42 -

Seznam grafů

Graf 1 – Pocházíte z města Brna?	- 32 -
Graf 2 - Odkud respondenti pochází	- 33 -
Graf 3 - Motivace k migraci do Brna	- 34 -
Graf 4 - Možnost přivýdělku	- 35 -
Graf 5 - Možnost využití sociálních služeb	- 36 -
Graf 6 - Motivace k setrvání	- 37 -
Graf 7 - Možnost přivýdělku	- 38 -
Graf 8 - Využití sociálních služeb	- 39 -
Graf 9 - Motivace osob nemigrovat	- 40 -
Graf 10 - Možnost využití sociálních služeb	- 41 -
Graf 11 - Změna motivace.....	- 42 -
Graf 12 – Možnosti změn motivace	- 43 -

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník k výzkumu - 56 -

Příloha

Příloha 1: Dotazník k výzkumu

Dotazníkové šetření pro osoby bez domova

1 Pocházíte z města Brna?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Ano Ne

2 Pokud nepocházíte z města Brna, odkud jste se přistěhoval/a?

Nápověda k otázce: Pro přistěhovaní osoby: 1 odpověď

Jiné město Městys Vesnice

3 Jaká byla vaše motivace k přistěhování se do města Brna?

Nápověda k otázce: Pro přistěhovaní osoby

Vidina stabilní práce Možnost přivýdělku Využití sociálních služeb Anonymita Známi Přátelé, druh/družka

Jiné

4 Pokud jste odpověděl/a lepší možnost přivýdělku, uveďte jaký.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Sezónní práce Brigáda Žebrání

5 Pokud jste odpověděl/a využití soc. služeb, uveďte jaké.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Denní centrum Charita - Azylový dům Noclehárny

6 Co vás motivovalo k následnému setrvání ve městě Brně?

Nápověda k otázce: Odpovíte, pokud jste se do města Brna přistěhoval/a.

Vypomáhání si mezi sebou (soudržnost komunity) Přátelé, druh/družka, rodina Anonymita Kriminalita Lepší možnost přivýdělku

Využití sociálních služeb

Jiné

7 Pokud vás motivovalo lepší možnost přivýděлку, uveďte jaký.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Sezónní práce Brigáda Žebrání

8 Pokud vás motivovalo využití sociálních služeb, uveďte jaké.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Denní centrum Charita - Azylový dům Noclehárna

9 Pokud pocházíte z města Brna, co bylo vaší motivací, abyste zde zůstal/a?

Nápověda k otázce: Pro ty, kteří pocházejí z Brna.

- Rodina, přátelé Anonymita Lepší možnost přivýděлку Využití soc.služeb
 Jiné

10 Pokud jste odpověděl/a využití sociálních služeb, uveďte jaké.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Denní centrum Charita - Azylový dům Noclehárna

11 Změnila se nyní vaše motivace pro setrvání ve městě Brně?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne, je stejná

12 Pokud jste odpověděl/a ano, jaká je tedy nyní vaše motivace k setrvání ve městě Brně?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Přátelé, druh/družka, rodina Snadnější obstarání alkoholu Skupina jiných osob bez domova Využití sociálních služeb
 Jiné